

1927 MÁJUS

ERDÉSZETI LAPOK

LXVI. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

5. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felelős szerkesztő

CZILLINGER JÁNOS

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj 1927 évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek.
(Telefon: 237—22.)

Dr. Darányi Ignác †

Mély és őszinte részvétet váltott ki különösen a magyar gazdátársadalmak körében, ennek a valóban „nagy“ jelzővel illelhető földművelésügyi miniszternek csendes elmúlása.

Mi, akik még éreztük nemes lelkének kiváló intézkedéseiben megnyílvánuló közvetlen melegségét, akik szemtanúi voltunk nagyszabású alkotásainak, azok eredményes megvalósulásának, kétszeresen átérezzük a mező- és erdőgazdátársadalom, az egész ország népének súlyos veszteségét. De különösen átérezzük ezt a mai válságos időkben, amikor a megboldogult nagy erényeit: széleskörű tudását, sziklaszilárd jellemét, erélyét és szívósságát, bölcs megfontolását... mint valami letűnt emléket forgatjuk elménkben.

E lapok hasábjain nem is kíséreljük meg azoknak a gazdasági, kulturális és szociális szempontból elsőrendű fontossággal bíró alkotásoknak felsorolását,*) amelyekkel a magyar földet áldásthozóvá, a magyar föld népét

*) Lásd a „Köztelek“ 1927. május 1. számát.

megelégedetté tette, s amelyekkel a magyar mezőgazdasági és erdőgazdasági kultúrát annyira fellendítette, hangsúlyoznunk kell azonban azt, hogy az erdőgazdaság terén is kimagasló mérföldkövek jelzik munkásságának útvonlát.*)

Az Ő bölcs kormányzása alatt látott napvilágot a községi stb. erdők állami kezelésére vonatkozó (1898: XIX.) törvény, amelynek lelkiismeretes végrehajtása egyaránt szolgálta az erdőfentartás nagy érdekeit, mint a nemzeti közvagyon értékének emelését.

Az Ő kormányzásának idejéhez fűződik a kopárterületek beerdősítésének eredményes munkája, az Ő nevéhez kapcsolódik a céltudatos erdőgazdasági politika érvényesülése, az állami erdőbirtokok jelentős mértékű szaporodása. Ő volt az, aki lehetővé tette, hogy a kincstári gazdálkodásban szabadabb szellem érvényesüljön, hogy a gazdálkodáshoz szükséges beruházási tőkék az erdőgazdaság rendelkezésére álljanak. Őt dicséri az erdészeti kísérletügy megteremtése, s Ő volt az, aki a mi kisdud társadalmunkért is, legtöbbet tett.

Kormányzásának második fázisában igen jelentős ténye volt a közbirtokossági erdők felosztásának megakadályozása. A kormányrúdnál való ismételt megjelenését menten jelentős törvényalkotások jelzik, mint az erdőlyrészi és a magyarországi birtokrendezésre vonatkozó törvények.

Darányi Ignác minisztersége alatt kapott erőre a háziagos gazdálkodás rendszerének behozatala, amely úgy a kincstári gazdálkodásban, mint szociális vonatkozásaiban messzekiható jelentőséggel bírt.

Az Ő emlékét áldjuk az állami erdőtisztek fizetésrendezésének, állásarányosításának nagy kérdésében, az Ő emlékének adózunk az erdőaltisztikar helyzetének megjavításáért. Nemes lelkületét dicséri a természeti emlékek megóvásának biztosítása is.

*

*) Lásd az „Erdészeti Lapok“ 1903. XI. és 1910. III. füzetének e tárgyú fejtegetéseit.

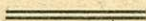
A békebeli boldog idők világában mily érték volt dr. *Darányi* Ignác a magyar föld számára, azt csak most látjuk... mily érték lenne ma, azt érezzük.

Amidőn bucsút veszünk földi maradványaitól, kérjük a Mindenhatót, hogy szellemét, lelkületét, szívjóságát, tudását hagyja itt miközöttünk, ha másképp nem lehet, aprózza fel mindazok között, akik hivatva vannak ennek a szerencsétlen országrésznek hányt-vetett hajóját biztos révbe juttatni.

*

Egyesületünk mély megilletődéssel fogadta a gyász-hírt, s őszinte részvételének kifejezésekepen részvétáviratot intézett a megboldogult családjához, képviseltette magát a végtisztességen s koszorút helyezett a megboldogult ravatalára.

Béke hamvaira!

Az új erdőtörvény

Irta: *Bíró Zoltán*

Két év mulva ötven éve annak, hogy az erdőgazdaságot érintő törvényes rendelkezések tulajdonképeni gerince: az 1879. évi XXXI. t.-c. életbelépett.

Egy fél évszázad még a régmúlt idők csöndes, békés munkálkodása mellett is óriási változásokat idézett elő a gazdasági viszonyokban; annál inkább áll ez az utolsó öt évtizedre, amikor a rohamlépésben fejlődő technika, az ipar és kereskedelem és különösen a közlekedés terén úgyszólván napról-napra beálló változások minden gazdasági ágat több és több új feladat elé állítottak.

Az erdőgazdaság tennivalóit sem hagyták érintetlenül ezek a változott viszonyok és csodálatos, hogy a törvényalkotás ezen a téren milyen lassú léptekkel iparkodott a változott időket utólni. Több mint két évtizede érezzük már mindnyájan, hogy nemcsak az alapvető törvénynek, de az egynéhány különleges erdőbirtok kezelését szabályozó későbbi törvényeknek is jelentős hiányai vannak.

Érezzük, hogy vannak olyan megkötöttségek, amiket a mai gazdasági viszonyok mellett megtartani úgyszólván lehetetlen és viszont vannak olyan szabadosságok, amelyeket megszüntetni feltétlenül szükséges.

Ezek, dacára az utolsó idők idevágó törvényei, csak egyes részletkérdéseket karolnak fel anélkül, hogy magának a lényegnek a hiányát pótolni igyekeznének.

Különös, de nem szerencsés kivétel ez alól a 3296—1918. számú és ma is érvényben álló, tehát törvény joghatályával felruházott háborús rendelet.

Ez a rendelkezés az erdőbirtokok használatát — értve alatta a leglényegesebb fahasználatot — minden megszorítás és korlátozás nélkül az állami adminisztráció engedélyéhez köti anélkül, hogy a végeredményében mégis csak érdekelt erdőbirtokos vagy tulajdonos részére a jogorvoslatnak vagy felülvizsgálatnak bárminő módját nyujtáná.

A háborúutáni időben az ország megcsonkítása következtében előálló rendkívüli fakeserlet miatt, feltétlenül indokolt volt, hogy a használatok gyakorlását az állam valamilyen módon ellenőrzés alá vegye.

Azóta azonban 9 év telt el és ez a 9 év bőségesen elegendő lett volna legalább arra, hogy előkészítsük és részletesen meg tárgyaljuk azokat a teendőket, illetőleg szabályokat, amelyeknek törvénybeiktatása — a közérdek megfelelő védelme mellett — a birtokos részére is lehetővé teszi azt, hogy erdejének használatával, jövedelmezőségével már előre tisztában legyen és a rendelkezésére álló fatőkével — a közérdeknek megfelelő figyelembevételével — a maga előnyére is rendelkezni tudjon.

Az erősen folyó behozatal mellett erdeink állaga ma már sokkal kevésbé van a megtámadás veszélyének kitéve.

Gazdasági viszonyaink is mindjobban megközelítik a béke állapotát.

Ideje lenne tehát a végleges rendezés gondolatával foglalkozni.

Próbáljuk ezért néhány vonással a legfontosabb kérdéseket tisztázni.

Különös indokolásra ma már aligha szorul az az elv, hogy

Csonka-Magyarország erdeit nemcsak fenntartani, de lehetőleg szaporítani kell.

Nem értem a fenntartás alatt azt, hogy az erdőnek ugyanazon a területen kell megmaradnia, amelyiken ma áll, mert hiszen igen jól tudjuk, hogy még Csonka-Magyarország területén is vannak olyan vidékek, ahol az erdőállomány meghaladja azt a területarányt, amennyinek a fenntartása a klimatikus viszonyok, a közeli szükségletek fedezése és egyéb közérdek figyelembevételével is elengedhetetlenül szükséges.

Éppen így nem lehet kétségbevonni, hogy sokszor igen fontos érdekek kívánják bizonyos területeknek az erdőgazdasági művelés alól leendő kivonását.

Első alapelvnek azonban feltétlenül le kellene szögezni azt, hogy a megcsonkított ország mai erdőállományának apadnia semmi körülmények között nem szabad, sőt a törvényben intézményesen lefektetendő erdőgazdasági politikának minden eszközzel oda kell hatnia, hogy ez az erdőterület, különösen az Alföld majdnem teljesen fátlan vidékein szaporodjék.

Éppen ilyen közérdeknek kell élismerünk azt, hogy a rendszeres erdőgazdasághoz szükséges, fiatal és középkorú erdőkben felhalmozott és halmozandó fakészletek nagymértékű ingadozásnak kitéve ne legyenek.

Kétségtelen, hogy ez az egyik oldala a teendő intézkedéseknek, amely a korlátlan szabad rendelkezéssel legerősebben surlódik. Éppen olyan kétségtelen az is, hogy ennek a kérdésnek a megoldása igényli a legnagyobb körültekintést, mert a túlhajtott korlátozás a birtokososztálynak az erdőgazdaságtól való elidegenedését és ennek következményeképpen — a legszigorúbb állami ellenőrzés mellett is — az erdők lassú, de fokozatos tönkremenetelét vonhatja maga után.

Meg kell ezért feltétlenül találnunk azt a mértéket, amely mellett az erdők és pedig nemcsak az idősebb állományok, de a nélkülözhetetlen középkorú és fiatal erdők fenntartása is biztosítható, de emellett meg kell adnunk a birtokosoknak a szabad mozgásnak azt a mértékét, ami különösen a mostani nehéz és annyi változó eshetőségnek kitett gazdálkodás mellett

a birtokos legegységibb anyagi érdekeinek védelme szempontjából szükséges.

Amíg egyfelől minden szakember és a birtokosok legnagyobb része is egyetért abban, hogy a rendszeres gazdálkodás kötelezettségét minél előbb ki kell terjeszteni az összes erdőbirtokokra, a másik oldalról, a túlnyomóan nagyobb többség idegenkedik attól, hogy az új törvény rendelkezései bármikor is olyan diktatúrára vezethessenek, amely a közérdek jogcímén a birtokos bárminő jogos és méltányos igényét egyszerűen félrelökhesse.

Eppen ezért — lehetőleg mellőzve az adminisztráció kérdését — elsősorban magának a törvénynek — értem alatta az erdőfenntartási törvényt — a lényegbe vágó intézkedéseivel kívánnék foglalkozni, csak annyira érintve mellette az adminisztrációt, amennyire annak megoldása a törvényben gyökeredző, illetőleg az új törvény útján megoldandó kérdések lényegét érinti.

Véleményem szerint legelsősorban azt kell tisztáznunk, mire terjedjen ki az erdőtörvény hatálya? Formailag az 1879. évi XXXI. t.-c. hatálya is kiterjed nemcsak az összes erdőterületekre, de a kopár területekre is. Lényegileg azonban az erdők bizonyos kategóriái teljesen és a kopár területek is majdnem teljesen kicsúsztak a törvény rendelkezései alól.

Alapvető intézkedés gyanánt a törvény 4. és 5. §-ai állapítják meg azokat az erdőterületeket, amelyeket erdő gyanánt feltétlenül fenn kell tartanunk.

Ez a két paragrafus lényegileg kétféle erdőterületet különböztet meg, a feltétlen erdőtalajt és a nem feltétlen erdőtalajt, mert hiszen az előbb már külön felsorolt (2. és 4. §.) véderők és futóhomokon álló területek nem egyebek, mint a feltétlen talajon álló erdőnek szigorúbb kategóriái.

A nem feltétlen erdőtalajon álló erdőkre nézve azonban ez a paragrafus csak azok lényegét állapítja meg, további rendelkezést rájuk nézve egyáltalán nem tartalmaz, ezeket az erdőket tehát, bizonyos speciális birtokkategóriák kivételével, szabad prédául dobja oda. Vegyük először fontolóra azt a kérdést, szükséges-e és célszerű-e ezt a rendelkezést továbbra is változatlanul fenntartani?

Magát a törvénynek azt a rendelkezését, hogy a feltétlen erdőtalajon álló területeket, véderdőket, futóhomokot állandóan és teljes egészükben erdő gyanánt kell kezelni, az elmúlt öt évtized alatt pontosan betartani nem lehetett.

Hiszen, hogy mást ne vegyünk, vasúti kisajátítások, vízszabályozások, bányák, munkástelepek, fürdők, nyaralótelepek céljaira elég sok feltétlen erdőtalajt kellett más művelési ágra átalakítani.

A futóhomokterületekből is került már elég az erdőművelésből szőlőművelés alá és mindnyájan tudjuk, hogy az így átalakított területek igen számottevő részénél ez az átalakítás nem is járt káros következménnyel, mert hiszen a származható bajoknak más, a beerdősítésnél sokkal költségesebb eszközzel vették elejét. A rendelkezésnek ezt a részét illetőleg tehát elegendőnek kell tartanunk azt, ha ezeknek a területeknek az átalakítását hatósági engedélyhez kötjük s lehetőleg részletesen körülírjuk azokat a célokat, amelyekre a feltétlen erdőtalajt igénybevenni lehet.

Kibővíteném azonban az intézkedést más irányban.

Az ilyen területek további használatát mindenesetre feltételekhez kellene kötni és ezeknek a feltételeknek a betartását hatóságilag is ellenőrizni. Sőt szükség esetén, ezeket a korlátozásokat telekkönyvileg is fel kellene tüntetni azért, hogy tulajdonosváltás esetén senki se védekezhessék azzal, hogy ezeket a kikötéseket és korlátozásokat nem ismerte. Míg tehát egyrészt a rideg és be nem tartható tilalmat enyhíteni kellene, másrészt ki kellene terjeszteni az engedély szükségességét a nem feltétlen erdőtalajon álló erdőterületekre is.

Ha elfogadjuk, aminthogy el kell fogadnunk azt az alapvet, amely szerint az ország mai erdőterületének apadnia nem szabad, mind a két fajta erdőterület átalakításának első feltételül kell megszabnunk azt, hogy legalább ugyanakkora más művelési ághoz tartozó terület erdővé alakíttassék át és a kétféle erdőkategóriára a feltétlen és nem feltétlen erdőtalajon álló erdőre nézve az intézkedésben csak annyiban lenne különbség, hogy a feltétlen erdőtalaj művelési módja az átalakítás után is korlátozva lenne és szükség esetén a terület bizonyos mértékű állami felügyelet alatt maradna.

Hogy a nem feltétlen erdőtalajon álló erdők védelmére mennyire szükség van, azt maga az állami erdőgazdaság, illetőleg az ennek állagában az elmúlt 50 év alatt beállott változások is igazolják.

Hiszen a múlt évszázad végén és e század elején lezajlott állami telepítési akciók túlnyomórésztben a síkvidéki kincstári erdők rovására mentek és pedig éppen azokon a vidékeken, amely vidékeken az erdőnek más művelési ágakhoz való arányszáma a kívánatos legminimálisabb mértéket sem érte el.

Az erdővásárlási alapnak ebből folyó dotációja lehetővé tette ugyan, hogy az állami erdőbirtokot szaporítsák, ez a szaporodás azonban éppen azokon a vidékeken következett be, ahol erdő még bőségesen volt.

Ezért — bár a legteljesebb elismerés illeti azokat, akik az utóbbi erdőterületeket az állami gazdálkodás keretébe bevonna, az elpusztulástól teljesen és tökéletesen megvédték — végeredményben az állami birtokoknak ez az eltolódása is hozzájárult a Nagy Magyar Alföld annyira káros fátlanításához.

Véleményem szerint, ma bizonyos mértékig ellentétes politikát kellene követni.

Hiszen nem feltétlen erdőtalajon álló erdők vannak olyan vidékeken is, amely vidékeken az erdő a mezőgazdasági területekhez viszonyítva még aránylag nagy területeket foglal el és nem egy helyütt a megszorodott lakosság gazdasági igényeinek kielégítését nehezíti meg.

Néha meg olyan az erdő fekvése, hogy egy-egy lakott hely, község vagy város fejlődésének szab elég kellemetlen módon határt.

Sok ilyen esetben tette túl magát az adminisztráció a törvénynek a feltétlen erdőtalajok átalakítására vonatkozó abszolút tilalmán anélkül, hogy ezért az egész ország erdőgazdasága csak valami kárpótlást is kapott volna.

Ha a kiirtandó erdőterületek más területtel való pótlását a törvény elengedhetetlen feltételként írja elő és magát az átalakítást a feltétlen erdőtalajokra csak pontosan körülírt közérdekű esetekben, a későbbi használat módjának megkötésével engedélyezi, — véleményem szerint — sokkal jobban

lesz biztosítva nemcsak a mai erdőállomány megmaradása, de az is, hogy az esetleg más művelési ágra átváltoztatott feltétlen erdőtalajok továbbra is megfelelő gondozásban részesüljenek, végül az új telepítések helyének megfelelő eltolásával az Alföld fásításának érdekeit is lehetne szolgálni.

Ezzel az intézkedéssel tehát biztosítani lehetne azt, hogy az erdőállomány nagy egészében ne változzék. A másik legfontosabb kérdés az, hogy az erdőterületek használatánál és felújításánál van-e szükség az eddigi korlátozások szigorítására.

A használatok mérvét és módját csak a törvény 3., 4. és 17. §-ai korlátozzák és pedig, sajnos, elég kevés erdőterületre vonatkozólag.

Ha meg akarjuk védeni az ország erdőállományát, akkor a rendszeres, tervszerű kezelést ki kell terjeszteni már az összes magánbirtokokra és pedig a terület nagyságára való tekintet nélkül.

Talán bizonyos mértékű túlzásnak látszik első tekintetre az, hogy a rendszeres gazdálkodást minden erdőterületre kiterjesztjük és minden erdőterületre elkészítsük az üzemtervet.

Mihelyst azonban megfelelően tudjuk tisztázni azt, hogy ennek az üzemtervnek mire kell kiterjednie és hogy az üzemterv megállapításánál meddig mehet el az állami beavatkozás, akkor az a meggyőződésem, hogy kihúztuk a kérdés méregfogát.

Kisebbség és nem a 17. §. alá tartozó tulajdonos birtokában lévő erdőterületeknél az üzemterv egészen rövid (talán egy fél-íves), a használatot és felújítást pár szóval szabályozó rendelkezésből állhat.

Az úgynevezett szabályos készlet megállapítására és fenntartására itt nincs szükség, elég, ha az erdő fennmaradását feltétlenül biztosítani tudjuk.

Még a nagyobb, szabadrendelkezésű birtokoknál sem tartanám feltétlenül szükségesnek, hogy tovább menjünk a használatoknak bizonyos 5 vagy 10 éves időszakokra való megállapításánál és a felújítás érdekében szükséges intézkedések pontos szabályozásánál.

Az 5—10 évi használat keretén belül szabad kezdet adnék

a birtokosnak minden oly esetben, amikor az erdő fenntartása érdekében szükséges kívánalmaknak kifogástalanul és pedig lehetőleg már előre eleget tesz.

Saját gazdasági vagy pénzügyi viszonyai sokszor hozzátják a birtokost abba a helyzetbe, hogy néhány évre előremenő fahasználathoz kell hozzányulnia, vagy éppen megfordítva, kényszerítik arra, vagy lehetővé teszik, hogy az évről-évre esedékes használatokkal takarékoskodva, több évi használatot egy nagyobb beruházás létesítése, vagy egy súlyosabb kötelezettség megváltása céljaira felhalmozzon.

Még a 17. §. alá tartozó kötött birtokosokkal szemben sem tartom igazságosnak és méltányosnak azt, hogy az üzemtervszerű megtakarítások igénybevitelénél, amelyek tulajdonképpen nem egyebek, mint az illető birtokos által saját jószántából felhalmozott tőketartalékok, korlátozzuk őket az esetben, ha a felújítás érdekei veszélyeztetve nincsenek.

Azt az érvet, hogy ezáltal az utód károsodik a növedékben, elfogadhatónak egyáltalán nem tartom, mert ha csak egy kicsit számítási alapra helyezkedünk, az utód elveszíti a 4—5 éves megtakarításnak átlagosan 2 évi növedékét, tehát a 4 évi használatnak legfeljebb néhány százalékát, ezzel szemben a jelenlegi birtokost az általa bármely okból igénybe nem vett 100 százalékos használatról fosztjuk meg arra az időre.

Annál kevésbé érthető a megtakarításnak ez a rideg kezelése, mert hiszen a természetes felújítás mellett a magtermés kimaradása folytán akárhányszor veszít az utód 6—8 évi növedéket is és ezek dacára, senkinek sem jutott még eszébe, hogy a jelenlegi tulajdonost ezen a címen akárcsak részleges megtakarításra is kötelezze.

Azt hiszem, hogyha ezeknek a kérdéseknek a liberálisabb kezelését az erdő fenntartásának a mostaninál szigorúbb ellenőrzése mellett biztosítjuk magában a törvényben, egyrésztől az állami ellenőrzés szigorítása és a tervszerű gazdálkodási kényszer kevésbé lesz ellenszenves a birtokosok előtt és másrészről az erdőfenntartás érdekeinek is igen nagy szolgáltatokat tehetünk.

Itt kell azonban feltétlenül szabályoznunk azt, hogy az állami beavatkozás meddig terjedhet.

Úgy hiszem, alig akadnak olyanok, akik a kisbirtokost, aki tisztára azért telepít vagy tart fenn egy 50—60 holdas, esetleg akác-sarjerdőt, hogy a maga házi és gazdasági szükségletét akadálytalanul fedezni tudja és a környék e nemű szükségletének ellátásából jelentékeny jövedelmet húzzon, arra akarnák kényszeríteni, hogy ezt a valószínűleg rövid vágásfordulóban kezelt akác-sarjerdőt 80—100 éves tölgyszálerdővé alakítsa át.

Különösen a kisebb gazdaságoknál a vágásforduló és a fanem megállapítása annyira kényes és annyira a birtokos érdekeibe belevágó kérdések, hogy itt állami beleavatkozásnak igazán csak akkor van helye, ha a tervbe vett gazdálkodási mód a talaj termőképességének a fenntartását kifejezetten lehetetlenné tenné.

Egyébként a beavatkozás csak ellenszenvet válthat ki, aminek a következménye azután az erdő elhanyagolása és lassú tönkremenetele. Ennek a kérdésnek a megnyugtató megoldása már az adminisztráció kérdésével is összefügg.

Van azonban a törvénynek egy igen nagy hiánya a felújításokra vonatkozó rendelkezéseknél.

Az azelőtti törvényes rendelkezésekkel szemben óriási haladást jelentett már az is, hogy az erdőtörvény 5. §-a kimerte mondani az irtott vagy letarolt és fel nem újult területeknek a mesterséges felújítására vonatkozó kötelezettséget. Hiba csúszott azonban be a határidő megállapításába, amennyiben a felújításra a törvény hatéves időtartamot szabott meg.

Sokan úgy vélik, hogy a mezőgazdasági közteshasználat lebegett a törvényalkotók szeme előtt akkor, amikor ezt az időtartamot hat évben állapították meg. Véleményem szerint, ennek éppen az ellenkezője áll.

Nem tudom elképzelni, hogy olyan széles látókörű, mélyen gondolkozó emberek, mint a kérdéses törvény megalkotói, az erdők alig néhány százalékánál alkalmazható felújítási módból kívántak volna rendszert alkotni az egész erdőgazdaságra.

Az ő szemük előtt a nálunk akkor dívó használati módok lebegtek, amikor még sok állami erdőgazdaságban is kat. holdanként 8—10 magfa visszahagyásával kívánták a letarolt

vágásterületeket beerdősíteni és lombfaerdőknél majdnem mindig számításba vették a fakadó sarjakat is.

Nem akartak tehát a magánerdőgazdaságra erősebb terhet róni, mint amelyet legnagyobb részben az állami erdőgazdaság is visel és pedig annál kevésbé, mert hiszen az akkori közvéleményben még igen erős volt az a meggyőződés, hogy az erdő „magától nő”. Tény az, hogy ezt a határidőt később a mezőgazdasági közteshasználat is sok helyütt átvette és pedig kétféle formában, a jótalajú helyeken az addig hosszabb időtartamon át üzött mezőgazdasági közteshasználatot hat évre rövidítette, a gyengébbtalajú helyeken pedig, ahol eddig talán nem is volt szokásos ilyen hosszú használat, hat évre kinyújtani iparkodott.

Kívül esik a törvényt érintő tárgyalások keretén az, hogy a mezőgazdasági közteshasználat időtartamáról részletesen vitatkozzunk, egyet azonban kétségekívül megállapíthatunk, hogy azokon a helyeken, ahol mezőgazdasági közteshasználatot üzni nem lehet, a mesterséges felújításnak a tarvágást feltétlenül nyomon kell követnie. Oly esetben tehát, amikor maga a birtokos egyénisége, illetőleg az általa addig üzött gazdaság a felújítás tekintetében megfelelő garanciát nem nyújt, a tarvágást csak az azonnal követő mesterséges felújítás biztosításának feltétele mellett tartanám engedélyezhetőnek.

Hogy azután ezt erdősítési biztosíték letételével, vagy valamilyen más módon kívánják-e megoldani, ezt majd a részletes tárgyalások során kell tisztázni.

Nagy vonásokban tehát ezeket az alapelveket tartanám alkalmazandóknak a már most is meglévő erdőterületekkel szemben.

Fennmarad még az a kérdés, mily álláspontot kövessünk egyrészt a beültetendő kopár területekkel, másrészt azokkal a területekkel szemben, amely területeket a birtokos saját jószántából mezőgazdasági művelésre használt és arra feltétlenül alkalmas területeiből fásít be.

Az elsőikkel, a kopárterületekkel már az 1879. és 1898. évi törvények is foglalkoztak, sajnos, azonban elég kevés eredménnyel.

Ezeknek a területeknek a beerdősítésénél a beerdősítésből

a birtokosra háramló előny legtöbbször eltörpül a közérdek mellett.

A beerdősítést ezért elsősorban közérdekű feladatnak kell tekinteni, amelynek a megoldásában az államnak is sokkal erőteljesebben kell résztvennie, mint amilyen mértékben eddig résztvett.

Hiszen egy-egy elkopárosodott úrbéres legelő, vagy egy vízmosásos hegyoldal beerdősítése a birtokos vagy birtokosságok anyagi erejét igen gyakran messze túlhaladja és olyan mértékű tőkebefektetést igényel, amit a tulajdonostól vagy birtokostól követelni nem lehet.

Meg kell találni annak a módját, hogy az állami költségvetés keretén belül ezekre a célokra megfelelő hitel álljon rendelkezésre és pedig nemcsak csemeték kiosztása, vagy kisebb-nagyobb segélyek folyósítása formájában, de szükség esetén a teljes költségek fedezése útján is.

Ott, ahol nagyobb területekről van szó, az állam módot találhat arra is, hogy a területek valamikor elérhető hasznából, ha kamatot és jövedelmet nem is, de mérsékelt részletekben legalább magát a befektetett tőkét visszakapja.

Ahol ellenben apróbb területekről van szó, ott az államnak — véleményem szerint — erkölcsi kötelessége a felügyelettel járó költséget is vállalni és viselni anélkül, hogy az igen sokszor saját hibáján kívül ily kényszerhelyzetbe jutott birtokostól a később várható jövedelmekből való és a rendes adókvantumot meghaladó részesedést követelne.

Igen természetes dolog, hogy az általános, tervszerű gazdálkodási kényszert az ily módon befásított területekre is ki kellene terjeszteni. Ettől némileg eltérő elbánást csak a birtokos által saját jószántából az utolsó 20 év alatt mezőgazdaságilag használt területekből befásított, vagy ezután befásítandó területeknél tartanék indokoltnak.

Ezekben az esetekben — véleményem szerint — bármily közérdekű is az erdőfenntartás, illetőleg az erdőnek a szaporítása, nem méltányos a birtokosoktól elvonni azt a jogot, hogy alkalomadtán a területet mezőgazdasági használatra visszavegye.

Módot keresnék azonban arra, hogy a birtokost rávegyük

az ilyen területeknek önszántából erdönként leendő fenntartására.

Véleményem szerint, minden olyan területet, amit a tulajdonos mezőgazdasági birtokából önként alakít át erdővé, a teljes adómentesség kedvezményében kellene részesíteni az első főhasználat idejéig.

Igaz, hogy ez az ilyen területeknek pontos nyilvántartását tenné szükségessé és másrésről úgy az államra, mint a községekre 50—60 éven át adóvesztességet jelentene. Egyáltalán nem kell azonban a legszigorúbb pénzügyminiszternek sem félnie attól, hogy az ily módon eleső adójövedelem az államháztartás egyensúlyát megingassa.

Magát az adómentességet pedig tényleg meg lehet indokolni azzal, hogy a birtokos, aki az erdő telepítésével kétségbevonhatatlanul közérdekű munkát végez, a jelzett időre lemond a terület minden hasznáról, sőt a befektetés kamatainak jó részéről is.

Az erdőként való fenntartás ügyét azután a további adóztatás kérdésével látnám megoldhatónak.

Ha a tulajdonos a beerdősített területet továbbra is erdőként tartja fenn és ezt a szándékát bejelenti, a területet, mint erdőt kellene, az átlagban amugyis olcsóbb adókulcs szerint, ettől az időtől kezdődőleg megadóztatni.

Ha ellenben az erdőt ki akarja irtani és újból mezőgazdasági célokra használni, nemcsak a mezőgazdasági területek magasabb adókulcsát kellene a terület után kivetni, de egyidejűleg meg kellene a beerdősítéstől kezdődőleg elengedett adónak kamatmentesen számított összegével is terhelni.

Ez az eljárás az állam szempontjából indokolt és a birtokossal szemben sem volna méltánytalan, mert hiszen nem történnék egyéb, mint az 50—60 éven át nem jövedelmező terület e címen elengedett adóját akkor fizetné meg a birtokos az államnak, amikor az 50—60 év jövedelmét egyszerre veszi be, mégpedig anélkül, hogy az erdő fenntartásával továbbra is szolgálna a közérdeket.

A második erdő-generáció már teljes joggal volna úgy a fenntartás, mint az adózás szempontjából a régi erdőterületekkel teljesen egyenlő elbánás alá vonható.

Hogy ezek a teendők, amikről eddig is beszéltünk, az erdőterületek pontos nyilvántartását, állandó és gondos ellenőrzését tennék szükségessé, az kétséget sem szenved.

Itt kerülünk azután össze az adminisztráció kérdésével.

Legelsősorban meg kell állapítanunk azt, hogy az erdészeti személyzet az 1879. évi XXXI. t.-c. megalkotásától fogva sohasem volt elegendő arra, hogy a ráháramló teendőket a törvényben előírt mértékben elvégezhesse.

A törvény 34. §-a kifejezetten előírja, hogy az erdőfelügyelő kerületét minden évben legalább egyszer bejárni köteles.

Ha már most figyelembe vesszük azt, hogy a legtöbb erdőfelügyelőség területe az 500.000 kat. holdat (csupán az erdőterületet számítva) meghaladta, sőt egyeseké egymillió hold körül járt és ez az erdőterület mindenütt háromszor annyi, sőt helyenként 10—15-ször annyi mezőgazdasági föld közé volt beékelve, igen könnyen beláthatjuk, hogy a legfeljebb három emberből álló erdőfelügyelőségi személyzet, amely amellet a vízrendészeti, vasúti és egyéb közigazgatási tárgyalások és bejárásoknál felmerülő erdészeti teendőket is köteles volt ellátni, ennek a minimális kötelezettségének sem tudott megfelelni és még kevésbé annak, hogy a birtokosnak minden erdőgazdasági ügyben tanácsadója, segítője, a fontos erdőgazdasági kérdések propagálója lehessen.

Hogy az eredmények a legtöbb erdőfelügyelőség kerületében ennek dacára számottevők, az tisztára a személyzet fáradságot nem ismerő, lelkes ügybuzgalmára vezethető vissza és arra a sokszor igazán emberfeletti munkára, amit egyes lelkes és arra való kollégáink e téren kifejtettek.

Teljesen új kerületi beosztásra és személyzet szaporításra van feltétlenül szükség, ha a fokozott felügyelettel járó állami teendők lelkiismeretes ellátását biztosítani akarjuk.

Hogy az adminisztrációnál megtartsuk-e a most legújabbban beiktatott közép fokú szervet, az erdőigazgatóságot, efelett vitatkozni lehet.

Véleményem szerint a kisebb ügyekben megynként egy, helyben székelő erdőfelügyelő (a szükséges segédszeméllyzettel és a szükséges erdőhivatalokkal), a nagyobb ügyekben pedig

a vármegyei közigazgatási bizottság, illetőleg ennek kifejezetten felerészben erdőbirtokosokból, felerészben szakértő erdőtisztekből alakított albizottsága, mint elsőfokú fórumok és egy független másodfokú fórum biztosítanak legjobban az adminisztráció könnyedségét és gyorsaságát.

A másodfokú fórumot szándékosan nem neveztem meg, mert a mai eljárást, amely végső elbírásban minden ügyet egyszerűen a minisztérium elé utal, nem tartom helyesnek.

Ha ma nem is ez a helyzet, láttuk már példáját a múltban annak, hogy a kormányzat a legfontosabb gazdasági kérdésekből is politikumot csinált, vagy hogy egy talán kissé túlenergius vezető minden intézkedésére annyira rányomta a maga egyéni bélyegét, hogy ennek bizonyos mértékig az erdőgazdaság érdeke vallotta kárát.

Mert erdőgazdasági szempontból kifejezetten kárnak kell minősítenem azt, ha a bár kétségtelenül legjobb szándékú eljárás magával az állami adminisztrációval szemben erős averziót, a közérdekből propagált erdőgazdasági kérdésekkel szemben közönyösséget és a birtokos saját érdekével szemben bizonyos fokú nemtörődömséget vált ki.

Hiszen itt olyan gazdasági kérdésekről van szó a kötelező üzemterv megállapításánál (a fanem, az üzemmód, a vágásforduló megszabása, az erdőátalakítások feltételeinek körülírása stb.), sőt az erdőrendészeti áthágások elbírálásánál is, hogy ezeket a kérdéseket politikumként kezelni, vagy elbírálásukat a vezető egyéniségének változásával irányváltásnak kitenni — véleményem szerint — nem szabad.

Ha a szabadalmi ügyekben bíraskodhatik a független bíróság minden előnyével felruházott szakbíróság, legalább is ugyanolyan joggal lehet ezt követelni az erdőgazdasági ügyekben is.

Megmarad a kormányzat kezében továbbra is az a lehetőség, hogy, ha akar, az erdőgazdaságnak megfelelő és közérdekű voltával arányban álló támogatásával rendszeres és helyes erdőgazdasági politikát üzzön, amiben eddig — sajnos — nagyon kevés részünk volt. Viszont másrésről feltétlenül szükség volna arra, hogy egy minden kormányzati teendőtől független, magasnívójú szakbíróság döntsön azokban a kérdésekben, ahol a köz-

érdek és a birtokosok jogos, vagy jogosnak látszó érdekei, ha nem is ellentétesek, de legalább is keresztezik egymást.

Meggyőződésem az, hogy ennek a fórumnak a néhány éven át való működése nemcsak megnyugvást keltene sok olyan vitás kérdésben, amelyek ma a birtokos osztálynál elégedetlenséget váltanak ki, de ezenkívül nyugodt gazdasági rendszert is teremtene, amely gazdasági rendszer irányelvei biztos útmutatóul szolgálhatnának a ma meglehetősen bizonytalanságban dolgozó birtokos osztály és adminisztratív személyzet részére.

Hogy milyen legyen ennek a fórumnak az összeállítása, az már annyira részletkérdés, hogy evvel csak a törvény alapelveinek megállapítása után lehetne és kellene foglalkoznunk.

Mindenesetre közel áll a gondolat, hogy ennek a fórumnak az összeállításnál az érdekeltségnek is lényeges befolyást kellene biztosítani s itt önkéntelenül is felvetődik az erdőgazdasági érdekképviselő kérdés.

Történt ebben az irányban néhány évvel ezelőtt egy kezdeményező lépés, amelynek azonban két hibája volt. Egyik az, hogy a törvényjavaslat nem volt egyáltalán előkészítve s egyszerűen kópiája volt a valamikor „erdőgazdasági tanács” címen elgondolt, véleményező testület megalapítását célzó javaslat-tervezetnek.

Természetes, hogy a két egymástól teljesen eltérő célú intézményt egy alapon megcsinálni nem lehet és ez volt a javaslat egyik hibája. Másodszor teljesen hiányzott a javaslat mellől az indokolásnak elengedhetetlen részét képező pontos erdőstatistika. Enélkül pedig a sötétbe való ugrás lett volna az érdekképviselői rendszer elfogadása. Végül igen szerencsétlenül volt megválasztva az időpont.

A szükséges időn jóval túl tartott Fakormánybiztosság és Faértékesítő Hivatal jószándékú, de végeredményében sokszor kellemetlen intézkedései az állami beavatkozást meglehetősen rossz színben tüntették fel a birtokosok előtt, a törvénytervezet pedig úgyszólván állami erdőgazdasági kamarát kívánt létesíteni.

Igaz, hogy az egyesület által kívánt módosításokkal ez az állami színezet erősen lecsökkent volna és ezeket a módosításokat maga a hivatalos képviselő is jórészt magáévá tette.

A vagyonváltság, mezőgazdasági kamarai járulékok stb. terhekkkel akkor erősen túlterhelt birtokos osztály azonban a kamarával járó terhektől is módfelett idegenkedett és valószínűleg ez volt az indoka annak, hogy a kiegészítés, illetőleg átdolgozás végett visszaadott törvényjavaslat többé nem került a nemzetgyűlés elé.

Feleslegesnek tartom vitatkozni arról, hogy valamilyen formájú, akár társadalmi, akár hivatalos érdekképviselőre mindig szükség van, de különösen szükség van a mai éles gazdasági harcban, amikor már ismét odajutottunk, hogy csekélységnek látszó gazdasági terhek egy-egy ágazat fejlődését hihetetlen mértékben megakaszthatják.

Hogy beállítsuk-e az új érdekképviselőt szervezetét az erdő-törvénybe, arról lehet vitatkozni.

Egyet — sajnos — tapasztalatként szűrhetek le a múlt eseményeiből, hogy birtokosaink érdeklődését ezek iránt a kérdések iránt felkelteni majdnem a lehetetlenséggel határos és úgyszólván kilátástalan törekvés.

Évek óta figyelem azt a szívós munkát, amit ebben az irányban néhány lelkes szakemberünk kifejt, de — sajnos — az eredmény alig egynéhány birtokos megnyerése az ügy szolgálatára.

Már pedig addig, ameddig maga a birtokos osztály nem fogja érezni szükségét annak, hogy érdekeinek képviseletét akár társadalmi, akár hivatalos úton megszervezze, nincs joga panaszkodni az erdőgazdaságot érő sérelmek miatt, mert az erdő-tisztai kar, valamint a néhány kívül álló szakember időközönkénti fellépésének soha sincs meg az a súlya és nyomatéka, amivel a birtokos osztály együttes fellépése feltétlenül rendelkezne.

Az adminisztráció kérdését elhagyni lehetetlen anélkül, hogy a törvény egyik legsarkalatosabb hibájára rá ne mutassunk.

Kopárok befásításánál, erdőrendészeti áthágásoknál, vagy erdőkárosításnál a közérdeken esett sérelem helyreállítására a törvény alig tartalmaz egyebet, mint pénzbírságot, ellenben sehol nyomát nem látjuk a leghatékonyabb eszköz biztosításának, az állam fakultatív beavatkozását lehetővé tevő intézkedésnek.

Ha valamely erdőterület elpusztításával, vagy valamely erdőgazdasági rendelkezés be nem tartásával a közérdeket sérelem érte, a pénzbírság, vagy annak akárhányszor való megismétlése lehet büntetés, de csak ritkán eredményezi a közérdeket ért sérelem kireparálását.

Gyökeres megoldás ebből a szempontból csak az lesz és csak az lehet, ha az illetékes fórum az ítéletben kimondhatja azt is, hogy az előírt intézkedések foganatosításának előre megállapítandó határidőn túl való elmaradása esetén az intézkedéseket az állami adminisztráció jogosult a birtokos költségére végrehajtani és ezeket a költségeket rajta közadóként behajtani.

Amennyire ellensége vagyok annak, hogy a gazdasági elvek megállapításánál a fanem, üzemmód, vágásforduló megválasztásába való túlságos állami beavatkozással a birtokos osztályt és különösen annak a gazdasági viszonyokat legjobban ismerő személyzetét elkésérítsük és elkedvetlenítsük, éppen annyira híve vagyok annak, hogy ott, ahol a közérdek kétséget kizárólag sérelmet szenvedett, a birtokos vagy kezelőtiszt bármiben gyökerező ellenállása a közérdek érvényesítésének akadályául ne szolgálhasson.

Kétségtelen, hogy ezeket a sokszor ellentétesnek látszó érdekeket fix törvényes rendelkezésekkel körülbástyázni és megvédeni, az aranyközéputat pontosan előírni rendkívül nehéz.

Éppen azért tartom szükségesnek, hogy ezeknek a kérdéseknek a végleges elbírálása teljesen független, nagytekintélyű testület kezébe kerüljön, amelyikben a döntő szó feltétlenül az elfogulatlan szakemberekből álló többséget illethesse meg.

Csak nagy vonásokban iparkodtam körülvonalmazni azokat a teendőket, amiket — véleményem szerint — az új erdőtörvénynek szabályozni kell és meggyőződésem az, hogyha ezeknek a kérdéseknek oly régóta szükséges megvitatása a lap hasábjain megindul, ez a vita a ma még látszólag ellentétes állásponton levőket is közel fogja egymáshoz hozni és ki fog belőle alakulni az az egészséges álláspont, amelynek alapján azután a törvényalkotó is nyugodtan kezdheti meg a maga munkáját.

Az Alföldfásítás kérdéséhez

(Felolvastatott 1927 április 24-én Kecskeméten, az Alföld—Tiszavidéki Mezőgazdasági Kamara homoki nagygyűlésén.)

Méltóságos Elnök Úr, tisztelt Nagygyűlés!

A rendelkezésemre szabott időre való tekintettel, rövidre fogott előadásom bevezetéseként elsősorban azt jelentem ki, hogy az alföldi erdőgazdaságot nem tekintem öncélúnak. Annak harmónikusan kell beleilleszkedni az általános gazdasági jólét megteremtésébe. Konzervatív tulajdonságának épségben tartása mellett az összes egyéb — művelési ágak segítségül kell szolgálnia, anélkül azonban, hogy azoknak zsarolásra kárhoztatott gyarmatává süllyedne.

A gyenge gazdasági állapotban levő mindazon területek, melyek tartamosan más gazdasági művelésre nem alkalmasak, vagy csak aránytalan nagy költséggel volnának ily célra alkalmassá tehetők — beerdősítendők. Minthogy a mai nap munkája a homoknak lett szánva, az alábbiakban kizárólag avval foglalkozom.

Erdősítendőnek tartom: a nyílt futóhomokokat, a kopárosodásnak induló kitaposott, megszaggatott homoki legelőket, ha ezek bár némileg kötöttek is, de soványak. Végül a homoki szántóknak azokat a többnyire buckás részeit, melyeket ha vetés nem fed, a szél elhord és elborítja a szomszédos jobb területeket is. Ezen homokféleségeket legjobban jellegzi a rajta megtelepedett xerophita ősnövényzet, melyek legtöbbjét a jószág sem legeli. Felsorolásukat ez alkalommal mellőzöm.

Ezen területek beerdősítésének szükséges voltát az alábbiakban foglalom össze.

Az ellenségeink által reánk kényszerített trianoni béke hazánkat összes természeti kincseiben megrabolta. Erdőségeink területben 83%-ot, érték- és fatömegben több mint 95 %-ot veszítettek, csonka hazánk időleges faszegénysége közismert. A külföldről importált tüzelőszerekért fizetett összegek állandóan rontják gazdasági mérlegünket, tehát meglévő, de nem megfelelő gazdasági állapotban levő homoki erdőségeink karbahozata, a gyenge homokok mihamarább való

beerdősítése elsőrendű feladat, hogy fatömegével pótolja némileg veszteségünket. A homoki erdők gazdasági jelentősége nem annyira a kihasználás alkalmával nyerhető fatömeg értékeiben, mint inkább a mezőgazdaságot elősegítő tulajdonságában jelentkezik. Megtermi az összes művelési ágak minden néven nevezendő faanyagszükségletét a kútágas és gémtől, a paszulykaróig és tüzelőrózsáig. A homoki erdők legnagyobb része belátható időig sarjerdőüzemben lesz kezelve. Ennek az üzemmódnak az a tulajdonsága, hogy az állományok kialakítása, felnevelése — az erdő talajának némi rovására — sok tisztítással, erdőléssel és gyérítéssel jár. Ezen műveletek végrehajtásának az ideje késő ősztől kora tavaszig tart, tehát éppen arra az időre esik, amikor a homoki gazda nem képes munkaerejét értékesíteni. Minthogy ezek a műveletek nem készpénzért, de a kitermelt faanyag egy bizonyos hányadának átengedése ellenében történik, módot ad a környékbeli lakosságnak arra, hogy alig értékesíthető téli munkájával és fuvarjával az egész esztendőre való tüzelőfáját, a gyérítésekből minden rendű gazdasági- és szerszámfáját évről-évre megszerezze és kellő időben biztosítsa. Az erdőn szerzett tüzelő megmenti a mezőgazdaság részére az általa termelt összes szalmát, tengeri kórót, krumpli, hagyma, tökszárat, — mely erdőtlen vidéken a tűzhely és a búbos martalékává válik — teljes egészében a trágyatelep részére. Így fokozza az erdő közvetlenül az egyéb művelési ágak szolgáltatában álló területek termőerejét. Tájékozódás végett megjegyzem e helyt, hogy 100 kéve puhafa, vagy 50 kéve akácfarózse egy jó szekér szalmát ment meg. Erkölesi szempontból is hasznos a homoki erdő, mert az az ember, aki becsületes munkájával mindenféle faszükségletét fedezni képes — nem igen vetemedik lopásra.

Köztudomású, hogy a homoknak a legnagyobb ellensége a szél. Szárítóképesége igen nagy, tetemes mennyiségű talajnedvességet párologtat el. Tudományos kísérletek igazolják, hogy az uralkodó szélirányra merőlegesen telepített erdők szélérőtompító hatása a famagasság 20-szoros távolságában igen hatályos, 500 méter távolságban még nyomai kimutathatók. Ebben a zónában az elpárolgásra mérséklőleg, a har-

matképződés lehetőségeire pedig fokozólag hat. Csapadékokban szegény homoki gazdaságban ezen lassan száradó, bő harmatok jelentőségét bővebben méltatni feleslegesnek tartom az itt megjelent gazdaközönség előtt.

Hazánk legtöbb csapadékanak szülői köztudomás szerint a ciklonok, vagy depressziók. Ezek, a mi féltékenken olyan levegőörvénylesek, melyek az óramutató haladásával ellenkező irányú mozgást mutatnak. Ez az örvénylezés a felsőbb levegőrétegekben ellenállás híján sokkal gyorsabb, mint a föld színén, ahol a súrlódás sokkal nagyobb. A két örvénylezés sebességi különözete azt idézi elő, hogy a levegő a ciklon belsőjében a föld színétől felfelé emelkedik és ez szüli a csapadékot. Minél nagyobb a két örvénylezés sebességének a különözete, annál hatalmasabb a föld színén felmelegedett légrétegek felszállása és ezzel kapcsolatban bővebb is az eső.

A tudományos kutatások azt állapították meg, hogy az a levegőrétegmagasság, melynek páratartalma a csapadékok képződésére még lényeges befolyást gyakorol: 20 klm.-t tesz ki.

Ilyen magasságokban végbemenő örvényleseket befolyásolni nem áll módunkban; de a földszíni örvénylesek sebességét a súrlódási felületnek érdessé, egyenetlenné való tétele által jelentékenyen csökkenthetjük. A földszíni súrlódásnak leghatalmasabb előmozdítói a fa csoportok, fasorok, erdők, ligetek, gyümölcsösök, különösen akkor, ha azok nem nagyterjedelmű egységes testeket alkotnak, hanem szakadozottan pásztások.

Cholnoky Jenő kimutatja, hogy a tengerek felett járó ciklonokból tényleg sokkal kevesebb eső hull, mint a földségek felettiekből, minek oka az örvénylesek csekély különözete folytán gyenge felfelé való légáramlásban leli meg nem dönthető bizonyítékát.

A fentebb előadottakból kiviláglik az, hogy a fásítások nagy befolyást gyakorolhatnak a csapadékképződésre.

A nagyarányú folyamszabályozások, belvízlevezető csatornák, a hatalmas teljesítőképességű szivattyútelepek szántóföldek nyerése céljából, már egy évszázad óta víztelenítik hazánk területét. Hatalmas, hűtőleg ható, párolgó területek

tűntek el anélkül, hogy helyettük egyidejűleg tervszerű öntözőcsatornarendszer létesült volna. Ennek meg is van a bioklimatikai hatása, főleg a magasabb fekvésű homokokon. Az erdővel borított terület lombozata a csapadékot felfogja és lassan levezeti a talajba; a lassan képződő humus és levéltakaró, valamint az erdő harasztja elraktározza a csapadékot, a lombsátor megvédelmezi a hirtelen elpárologtató szelek behatásától úgy, hogy az erdőfoltok, mint vízgyűjtők lassú elpárolgásukkal előmozdítják a lokális harmatképződést és így a közeli környezetre hűtőleg hatnak. Zuzmarás időben táruul leginkább szemeink elé az erdő gallyazatának csapadékfelfogó képessége; könnyen elképzelhetjük a lombos állapotban való hatványozott képességet. Nemcsak a magas erdőnek, de a legszerűnyebb galagonya, vagy kökénybokornak is megvan a maga bioklimatikus hatása, mert védelmében az ősnövényzet megváltozik, a xerophitákat lágyabb, hasznosabb növények társasága váltja fel.

Meteorológiai észleletek igazolják, hogy a legtöbb szél, a legnagyobb elpárolgás, a legnagyobb nyári felmelegedés, viszont a legkevesebb csapadék és harmat hazánk legfátlanabb vidékeire esik; a termés hozamok itt a legszélsőségesebbek: tehát méltán feltételezhető, hogy ez is a fátlanság egyik velejárója.

Távol áll tőlem annak még a gondolata is, hogy erdősítésekkel az alföld és vele a homok jelenlegi klimáját lényegesen meg tudnánk változtatni, vagy annak esőcsináló erőket tulajdonítanék, de a fent előadottak még e tekintetben is a homokok beerdősítése és minél több széltörő fasorral, ligettel, gyümölcsösssel való betelepítése mellett döntenek.

A természetben alig észrevehető jelenségek szemmel látható változásokat idéznek elő. Számos példával volna ez megvilágítható, a növényzet kicserélődése, fagyjárások stb. köréből. Ha a fásításokkal csupán annyit is elérünk, hogy kaszálóinkat, szántóinkat és egyéb termelő tábláinkat a sorvasztóan párologtató szelek hatása alól többé-kevésbé megvédjük, a harmatképződés lehetőségét elősegítjük, a harmat felszáradását naponta egy-egy negyedórával késleltetni bírjuk, úgy nagy eredményt értünk el, mely megéri azok létesítésével

kapcsolatos költségeket és fáradságot, mert a homoki gazdaság többtermelését segítettük elő.

A fentebb előadottak után a homoki fásítások nemzetgazdasági jelentőségéről e helyt még csak annyit közlök, hogy a téli erdei munkára szokott nép az erdőt már létfeltételének tekintti, mint pl. a szeged-alsótanyai nép erdőtlen vidéken óvakodik a földbérlettől.

Mindezekből természetszerűleg következik, hogy az egyéb művelési ágak tartamos használatára alkalmatlan homokterületek erdőgazdasági elbánás alá vonandók, a nyílt homokok mihamarább beerdősítendők; a kötöttebb sovány homokon — azok teljes beerdősítéséig — az uralkodó szélirányra merőlegesen, 100—200 méter távolságban, több soros szélvédő pászták létsítendők. Kíváncos volna ugyan ezeknek is a teljes beerdősítése, de több emberöltő mulasztásait a mai generáció a lehetőség határáig javíthatja, de teljesen azonnal nem állíthatja helyre.

A mezőgazdasági művelés alatt álló területeken a gazda saját jól felfogott érdekében létesítsen szélvédő pásztákat, ültesse be tanyája környékét, ültessen fát minden olyan helyre, ahol az akadályul nem szolgál. A fásított vidék magán viseli a kultúra bélyegét. A gondozott erdőfoltok, a körülültetett kaszálók, a karbantartott fasorok, beültetett határok, dűlőutak ép úgy, mint a szép szőlő és gyümölcsös bizonyos fejlettebb érzés és felfogás mutatói és a polgári jólét tanúságai.

Bármily jótalajú lehet egy birtok, de fa híján kietlen csúnya pusztaság. A pár holdas gazda ültesse el néhány eper-fáját, a nagybirtokos övezze angolparkkal lakóhelyét, majorjait fásítsa be: s két szélsőség között kiki úgy fásíthat, amint egyéni ízlése és vagyoni viszonyai megengedik.

Az idő rövidségére való tekintettel nincs módomban, hogy ez alkalommal a homoki erdősítés és fásítás kivitelének módozataival is foglalkozzam. Engedje meg a tisztelt nagygyűlés, hogy e téren *Kiss Ferenc* ny. miniszteri tanácsos úr — a homoki erdősítések és fásítások atyamesterének — jeles dolgozataira utalhassak. Egy emberöltő fáradságos munkájából leszűrődött tapasztalatainak gazdag tárházát alkotják az ő írásai. Úgy szerény magam, mint a többi homoki erdőgazda

többé-kevésbé az ő tanítványai vagyunk, az ő alapvető tanításai nyomán haladva értünk el kisebb-nagyobb eredményeket. Nálánál újabbat és jobbat mondani nem tudok, éppen azért hívom fel a t. nagygyűlés figyelmét *Kiss Ferenc* barátomnak e tárgyban eddig megjelent munkáira, de főként legközelebb a mezőgazdasági kamara kiadásában megjelenendő művére, mely a homoki erdősítések és fásítások kivitelét és módozatait ismerteti meg a gazdaközönsséggel.

Foglalkoznom kell még röviden az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról szóló 1923. évi XIX. t.-cikkkel és ennek végrehajtása ügyében kiadott 1925. évi 7444. I. A. 3. F. M. sz. rendelettel.

Nem akarom a tisztelt nagygyűlés figyelmét igénybe venni, hogy az előzetes felvételi munkák, kimutatások elkészítése, tárgyalások, jegyzőkönyvezések, véleményezések, jóváhagyások, térképeléseknek, a végleges erdősítési és fásítási tervek valamikori megszületéséig vezető labirintusokon végigkalauzoljam, csupán annyit kívánok megjegyezni, hogy ez a végrehajtási rendelet egy rettenetes külső és belső munkahalmazt zúdít egy erdőhivatalra; amelyik ezenkívül még rendes adminisztrációs munkáját is teljesíti, sőt egyik-másik ezeken túl még az erdőfelügyelői teendőket is kénytelen ellátni.

A végrehajtási rendelet az összeírások befejezésének határidejét 1928. évi október végére, a kijelölési javaslatok bemutatásának határidejét 1929. év végére állapítja meg. Feltéve, hogy az erdőhivatal a reá rótt nagy munkának tényleg képes lesz megfelelni, a kijelölési javaslatok letárgyalása 1930-ban veheti kezdetét. Ezeknek letárgyalása nem várható gyorsüteműnek, mert minden egyes érdekelt birtokos — saját anyagi érdekében — felszólalhat. Hogy mikor kerülhetnek ezek vissza miniszteri jóváhagyással, azt még sejteni sem lehet. A jóváhagyott kijelölési javaslat alapján köteles az erdőhivatal minden egyes érdekelt birtokos részére egy térképpel felszerelt részletes erdősítési és egy részletes gazdasági fásítási tervet készíteni és azt erdőigazgatósági jóváhagyási záradékkal ellátva kikézbesíteni. Ekkor veheti kezdetét az erdősítési és fásítási ténylegesen kötelező munka.

Egy erdőhivatal rendszerint két szolgabírói járás területén látja el az erdészeti közigazgatási teendőket. A homokos vidék — úgyszólván — minden egyes birtokán lesz valami erdősíteni és fásítani való, így önként következik, hogy egy-egy erdőhivatal több ezer részletes terv kiadásának kötelezettsége előtt áll; ezt pedig hamarosan teljesíteni nem lehet.

A gazdatársadalom jó részében a fásítási és erdősítési hajlandóság megvan. Erdősítéshez való anyagot a nagyobb birtokos már maga nevel, a kisbirtokos az állami csemetekertekből jutányos áron, jó minőségben szerezhet. A gazdasági fásításokhoz szükséges sorfa (suháng) azonban nincs vagy megfizethetlen árért kapható a magánfaiskolákban.

A természetben látott jó példa buzdítólag hat a birtokosokra, tehát ezek mihamarább való felállításáról kell gondoskodni.

Tisztelettel javasolom tehát:

1. Irjon fel a kamara a földművelésügyi miniszter úrhoz, hogy addig is — míg a várva-várt új erdőfenntartási törvény keretén belül az alföldi erdősítések kérdése valamely egyszerűbb módon való megoldást talál — az iránt, hogy rendelje el legalább minden egyes szolgabírói járásban egy-egy nagyobb területű gyenge homokcsoportozatnak vagy az 1879. évi XXXI. t.-c. 165—177. §-ai, vagy az 1894. évi XII. t.-c. 13. és 14. §-ai értelmében leendő elbánás alá való vonását, hogy az eljárás mihamarabb való befejezése után a járás birtokosainak követendő példaként végrehajtandó erdősítési módok lehetõleg még az őszi folyamán meg is kezdõdjenek.

2. Irjon fel a kamara az illetékes miniszter urakhoz, hogy a zuglegeltetés, legelő állatokkal utakon, dűlőkön — főleg éjjel — való csatangolás legszigorúbb tilalmazását és büntetését azonnal rendeljék el. Egyben gondoskodjanak arról, hogy a homokon létesített erdősítések és fásítások rongálói tetteinek megtorlására az alkotandó új erdőfenntartási törvénybe különlegesen szigorú intézkedések vétessenek fel.

3. Béreljen a kamara mentől több homokos határral bíró község alkalmas pontján sorfanevelés céljaira alkalmas területeket, hogy a gazdasági fásításhoz szükséges ültetnivaló

anyagot előállítás ár ellenében — minden bürokratikus eljárás mellőzésével — a gazdaközönségnek kiadhassa.

4. Lépjen a kamara érintkezésbe — talán egyelőre szolgabírói járásonkint — egy-egy birtokossal, aki a kamara némi támogatásával hajlandó volna a gazdatársadalomnak adandó például birtokát az 1923. évi XIX. t.-c. kívánalmainak megfelelőleg befásítani.

Kecskemét, 1927. évi április hó 23-án.

Kallivoda Andor.

A lombfák újabb veszedelmes betegsége

írta *vitéz Bokor Rezső.*

1921—1922-ben lettek figyelmesek Hollandiában a szilfák gyors és tömeges elszáradására. Okát sokáig nem sikerült felderíteni és ezért egyszerűen hollandus-betegségnek jelezték (hollandische Ulmenkrankheit). Ugyanekkor már hasonló jelenségek voltak észlelhetők Belgium csatlakozó részeiben, Észak-Franciaországban és nyugati Németországban szórva-nyosan, tehát egy szoros földrajzi körzetben. Sokáig az 1911—1921. évek általában száraz időjárásában vélték a jelenségek okát megmagyarázhatni és nem is tulajdonítottak neki nagy jelentőséget mindaddig, míg a betegség más lombfákra is át nem terjedt és rohamosan Németországban kelet és dél felé nem húzódott. 1925-ben már hasonló betegség megállapítást nyert a hárs- és juharfajokon, a kanadai nyáron s 1926-ban már a bükkön. Komoly veszedelem tehát a kiterjedt állományokat alkotó bükk megtámadása és a betegség kelet felé való rohamos terjedése. Bár nem kiterjedt mértékben, de már jelentések érkeztek hasonló megbetegedésekről Drezda vidékéről, Sziléziából; nagyobb mértéket öltött a baj Essen és Dortmund vidékén. Tehát rövid öt-hat év alatt sok száz kilométeres körzetben terjedt el kiindulási helyéről, így nem lehet közömbös Kelet országainak erdészetére nézve. Ha ezen tempóban halad tovább, úgy újabb 5 év alatt már hazánkban is számíthatunk

fellépésére, hacsak valami módon a betegség csirája előbb hozzánk nem érkezik.*

Sokáig sikertelenül foglalkoztatta az illetékes laboratóriumokat a betegség okozója. Brussoff-nak érdeme a betegség okozójának felderítése (1926-ban), aki kimutatta, hogy a betegséget egy parányi élőlény, baktérium okozza, amelyet elnevezett *Micrococcus ulmi*-nak. Gömbalakú, egyezred milliméter átmérőjű, egysejtű mikroorganizmus, amelyet más néven kokkusznak nevez a tudomány. Néha kettős kokkusz: diplococcus alakjában is előfordul. Ezzel magyarázatot nyert egyszersmind a betegség gyors terjedése is.

Miről lehet megismerni a betegséget? A betegség a fa gyors elszáradásában nyilvánul meg, a levelek foltosodása vagy egyéb kóros elváltozása nélkül. A száradás hol a korona tetejében, hol aljában kezdődik és a levelek gyorsan lehullanak. Volt eset, hogy 40 éves fa 3 nap alatt elszáradt, míg másoknál, így a fiatalabb korúaknál is, hogy úgy nevezzem: agónia 3—4 hétig is eltartott. A fa ugyanis küzd a betegséget okozó csira ellen védőanyagok kiválasztásával és ez a küzdelem néha évekig is eltarthat anélkül, hogy külsőleg észrevehető volna. Természetesen, ha a csírák elpusztulnak is, növedékvesztéssel jár az infekció. További felismerési jelek: a vékony gyökereken helyenként apró daganatok láthatók, ha a fatörzsön sebés nincs. A levágott és szétfűrészelt beteg fa törzsének — néha ágainak is — keresztmetszetén a legutolsó 3—4 évgyűrűben sötét pontok láthatók, amelyek oly sűrűn állhatnak egymás mellett, hogy valóságos gyűrűt alkothatnak az élő szíjácsfában. Ha a kérget eltávolítjuk és a legutolsó évgyűrűket éles késsel hosszában megfaragjuk, úgy sötét vonalak jelennek meg a fában, amelyek nem egyebek, mint a kokkusz által előidézett inger útján keletkezett védőanyagoknak az edények hosszában történő berakodásai. A sárgásszínű védőanyag, amelynek kémiai összetétele egyelőre ismeretlen, az edények körüli parenchym-sejtekben történik és cseppek alakjában a gödrökön át jut az edénybe — thyllis-képződés mintájára — és körülfolylja a baktérium-kolóniákat és folyton nagyobbodva, az

*) Ilyen szempontból vizsgálat alá kellene venni a Duna ártéri szílesek pusztulását. Szerk.

edényt végül eltömi. Ekkor vörössárga színt öltenek ezek a gubancok, majd oxidáció útján megbarnulnak és a betegség felismerésére szolgálnak. A védőanyag keletkezése, színe a védőgumi vagy sebgumira emlékeztet, mégsem az, mert alkoholban, aetherben és acetonban oldódik, míg a sebgumi csak salétromsavban való főzés útján hozható oldatba. Kioldás után a metszetekhez anilinfestéket adván, a mikrokokkuszok mikroszkópon közvetlenül láthatókká lesznek. Az infekció mértékétől és a fa ellenállóképességétől függ, hogy a baktériumok el tudnak-e szaporodni, vagy egy helyen lokalizálva lesznek és a védőanyag folytán elpusztulnak.

Az infekció a gyökerek útján történik,* leginkább sebzéseken át. A transpirációs vízáram szállítja azután a baktériumokat az edényekben tovább, ahol azok gyorsan elszaporodnak és a szomszédos edényekre is áttérjednek. Az edényekkel szomszédos parenchym-sejtekben nem voltak eddig kimutathatók, mert az élő állapotban levő sejtek a baktérium ekto-toxinja hatására rögtön az említett sárgás védőanyagot választják ki, miáltal a baktérium behatolását megakadályozzák, ők maguk pedig sárgászörös színt öltenek.

Fertőzés történhetik nyílt sebek útján is a törzsön. Ekkor csak a sebzés fölötti részek pusztulnak el, illetőleg mutatják a jellegzetes képet.

Fent leírt eljárással a baktériumok a beteg fa szövetében rövid úton kimutathatók, döntőerővel azonban csak az infekciós kísérletek bírnak annak kimutatására, hogy tényleg ezen kokkuszok okozzák a betegséget. *Brussoff* kitenyésztette tehát a baktériumokat a beteg fából és egészséges fákat oltott be a törzsön keresztül sebzés útján. A fák rövid idő múlva ugyanazon tünetek mellett elszáradtak, elpusztultak. Hátra vannak még a gyökereken keresztül történő infekciós kísérletek, ezek azonban nagyobb nehézségbe ütköznek. Mindazonáltal, mivel a többi lombfákon is ugyanolyan lefolyású a betegség és mikroszkópon ugyanazon baktériumok mutathatók ki, sőt ki is tenyésztethetők, el kell fogadnunk a betegség okozójának megállapítását. Eltérés a büknél a többi lombfáktól az, hogy a

*) Ime a legeltetés veszedelme! Szerk.

beteg fában vörös foltok jelennek meg a szijácsfában és tömeges thyllis-képződés indul meg, amely egészséges fában ritkán található. A fertőzött állományok talajából a baktérium mindig kitenyészthető volt, miáltal megállapítást nyert a terjedés módja, amely lehet a szél, ember, állat stb. A baktérium természeténél fogva — a talajban is megél — az ellene való védekezés és terjedésének meggátlása rendkívül nehéz. A biológiai jelenségek arra engednek következtetni, hogy itt egy valamely eddig még ismeretlen módon a parazitizmushoz idomult, egyébként saprophyta micrococcusról van szó, amely kifejezetten nem aktív, hanem csak sebzések útján terjed. Minden oly erdővédelmi intézkedés, amely a fákat a sérüléstől óvja, itt is helyénvaló és egészséges, erőteljes állományok nevelése, lehetőleg természetes felújítás útján a leghatásosabb preventív intézkedés. Kifejezetten hangsúlyoznom kell, hogy a betegség még nem nagyon elterjedt Németországban sem, csak nyugtalanító, épp ezért komolyan foglalkoznak az ellene való védekezéssel. Hazánkban egyáltalán nincs ok aggodalomra, mindazonáltal szükségesnek tartottam szakköreinket a betegség tüneteivel megismertetni, hogy Kísérleti Állomásunk figyelme konkrét esetben rögtön felhívható legyen, amit tartson közérdekű kötelességének minden erdőt szerető magyar ember.

1) Irodalom: Brussoff: Die holländische Ulmenkrankheit. Zentralblatt für Bakteriologie II. Akt. Bd. 63.424/25. 1925.

2) Brussoff: Das Übergreifen von *M. ulmi* auf Ahorne und Linden. Zeitschrift für Pflanzenkrankheiten. 1926. évf. 9/10. és 11/12. füzet.

3) Brussoff: Die Ulmenkrankheit und ihr Übergreifen auf Rotbuchen und andere Baumarten. Zeitschr. f. Forst u. Jagdwesen. 1927 évf. harmadik füzet.

Néhány szó az erdő felújításáról

Irta: Orbán László m. kir. s.-erdőmérnök.

Amidőn *Braxatorisz* kartársamnak az Erdészeti Lapok áprilisi számában megjelent, szakavatott tollal megírt tanulmányához néhány észrevételt szeretnék fűzni, korántsem akarom egyéni véleményeimet általános érvényűként feltüntetni.

Abban a meggyőződésben írtam e sorokat, hogy e témának más oldalról való megvilágítása csak hasznára válhatik.

Előre kell bocsátanom, hogy nem szeretném még látszatát sem kelteni annak, mintha a természetes felújítás ellensége akarnék lenni, amikor bizonyos speciális esetekben — amelyek sajnos, csonka hazánkban meglehetősen gyakoriak — a mesterséges felújítás mellett foglalkozni állást.

Teszem ezt pedig azért, mert meggyőződésem, hogy a legtöbb ilyen esetben csak a mesterséges felújítással keresztülvitt állományátalakítás képes az erdő állapotát olyképp megváltoztatni, hogy ez a jövőben a természetes felújításra alkalmassá váljék.

Nem érthetek egyet azzal a megállapítással, hogy a mesterséges felújítás megbénítja az erdő természetes felújulóképességét.

Természetes, hogy a legideálisabb erdőállapot az, amelyben a természetes felújítás lehetősége adva van. A természetes úton való felújítás előnyei közül *Braxatorisz* főleg pénzügyi előnyeit emelte ki, ismereteseek azok azonban gazdasági szempontból is. Az anyafák védelme alatt felserdülő, sűrűn települt újulatban a természetes szelekció szabadon érvényesülhet és az abban győztes túlszárnyaló egyedek alkotta állomány a termőhely optimális fatömegét képes produkálni.

Mindezekért a természetes felújítás propagálását nem lehet eléggé ajánlani, óvakodni kell azonban az ellenkező vélegtől, amely szerint természetes felújítás mellett minden erdő faállománya felújítható.

Elsősorban nem áll ez azokban az alföldi, vagy alföldszéli rontott tölgy sarjerdőben, amelyekben szálerdőgazdaságra tértek át és amelyek kiélt talaja a sűrű gyeptakaró, lazább helyeken a felburjánzó gyomnövények és cserjék miatt a természetes maghullásból került mag befogadására nem alkalmas. A mesterséges alátelepítés útján berakott makkból kelt csemete a gaz nyomása alatt többnyire megfullad. A kivénhedt sarjak pedig alig képesek oly életképes magot teremni, amelyből kikerült csemete a termőhelyi veszélyeket leküzdvé, erőteljes faegyeddé fejlődnek.

Nagyszámú ilyen erdőt volt alkalmam látni s tapasztalni azt, hogy ezekben a fokozatos felújítóvágásos szálerdőüzem-módra való áttérés után — a természetes felújítás a legóvatosabb, több félforduló szakra kiterjedő keresztülvitellel sem sikerült.

A természetes felújítás erőszakolásának eredménye legjobb esetben a kozmopolita és magja repülőképeségénél fogva messzeterjedő gyertyán betelepődése volt. A többszöri mesterséges alátelépítés az itt-ott megtelepült nyemorék újulat folytonos pótlása, a tisztások bizonyára többre kerültek, mint amennyibe a mesterséges felújítás került volna és számottevő eredmény mégsem jelentkezett. Ezeknél az eseteknél tehát nem a térszakozás-okozta megkötöttség volt az oka a felújulás elmaradásának.

Nem vezethet tehát minden esetben célhoz a természetes felújítás forszírozása és a nem sikerült esetekbeni további meddő erőlködés csak még ronthat a helyzeten.

Bár az 1926. évi 14.500/F. M. számú üzemrendezési utasítás értelmében a gazdálkodó erdőtiszt elég tág keretek között mozoghat és így a természetes felújítást gátló megkötöttség elimináltnak látszik, számolni kell nemcsak az előírásbani, hanem a természetszabta gátaikkal is és az új előírásnak az erdőről felvett pontos diagnózis alapján kell történnie.

Az említett utasítás — nem annyira a tömegszakozás, mint inkább a *Judeich*-féle állománygazdaság alapján állva — a szálalóvágásos gazdasági mód és az annak következményeként jelentkező természetes felújítás mellett tör lándzsát. Szigorúan megállapítja a kihasználásra kerülő állományok sorrendjét. Ezek között elsősorban szerepelnek a túl koros, elemi csapásoktól megtépázott, vagy olyan állományok, melyeknek növekvése vagy egészségi állapota már nem kielégítő. Éppen ezek természetes úton való felújítása a legritkább esetben sikerülhet és annak erőszakos keresztülvitele az esetek legtöbbszörében csak árthat.

Az ilyen, valamint az előzőekben említett állományok átalakítását vagy fanemeseréjét és ezek által állapotuk javítását csak a célszerűen keresztülvitt mesterséges felújítás biztosíthatja.

Csonka-Magyarország jobbára sűrűn lakott környékű alföldi és enyhe lejtű dombvidéki erdeiben önként ajánlkozik a mesterséges felújításnak egyik legcélravezetőbb és leggazdaságosabb módja: az egyévi mezőgazdasági előhasználatot követő köztesműveléssel kapcsolatos mesterséges felújítás.*

Rövidnek szánt cikkem kereteit meghaladná ezen amúgy is közismert felújítási mód részletekbe bocsátkozó ismertetése, ezért az alábbiakban csak annak előnyeire szeretnék röviden rámutatni.

Bizonyítják ezeket az előnyöket a gödöllői koronauradalmi erdőbirtok területén szemlélhető köztesművelésből származó teljes zárlatú, egészséges, jónövésű, sokat ígérő fiatalosok, amelyek majd mind rontott sarj — vagy elrontott kivitelű fokozatos felújítógágásos szálerdők helyén keletkeztek.

Kezdjük a gazdasági előnyökön, az előbbiekben ismertettem azokat a szinte elháríthatatlan gátakat, amelyeket a termőhelyi káros hatások az említett erdőkben a természetes felújítás lehetősége elé emelnek.

A tarvágást követő mezőgazdasági előhasználat ezeket egyszerűen megszünteti.

A talaj legfelső rétegét át meg át szövő, szinte páncélkérget alkotó gypszönyeget feltörik, a sarjadzó tuskókat, gyomokat, cserjéket kiirtják, így az atmoszferiliák szabadon végezhetik talajátalakító munkájukat. Szerény nézetem szerint nem áll, hogy egyévi mezőgazdasági használat jobban kiéli a talajt, mint azt a sűrű gye- és gyomnövényzet teszi.

Az előhasználatot követő köztesművelés alatt a pótlások kisebb mértéke, valamint a későbbi természetes szelekció lehetősége miatt megfelelő sűrűn rakott makk- vagy ültetett csemete fejlődését a kapálások, esetleges felnyesések nagyon elősegítik.

Mihelyt a csemeték szabad fejlődése biztosítva van, — ami jobbára már a telepítést követő két-három év letelte után bekövetkezik — a köztesművelés megszűnik és az erdő-

*) A mi azonban sajnos a hatóság részéről mereven megszabott 2 évi időszak alatt gyakorlatilag legtöbbszörre kivihetetlen, mert ilyen határidő mellett vállalkozó nem akad. Szerk.

gazda keze már csak a túlsűrű csoportoknál a létért való küzdelemben segítő gyérítésekkel avatkozik a természet munkájába.

Igen fontos a mielőbbi teljes záródást biztosító sűrű telepítés, hogy a kiválogatódás mielőbb kezdetét vehesse.

Az így felnövő állományok a vágáskor határához, illetve magtermőképességük teljes kifejlődéséhez közeledve feltétlenül alkalmasakká válnak a természetes felújításra.

A gödöllői erdőigazgatóság itteni erdőhivatali kerületeiben jónéhány köztesműveléses felújításból származó 20—25 éves tölgyfiatalost ismerek, amelyek átlagos 13—15 cm. mellmagassági átmérő mellett megütik a 8 méter magasságot.

Utalnom kell itt ezen felújítási mód szociális hatására is, amely a földbirtokreform dacára még rengeteg számú nincstelen földművesnép földhasználatához való juttatásában jut kifejezésre.

Rátérek most e felújítási mód pénzügyi előnyeire. A mezőgazdasági köztesműveléssel kapcsolatos felújítás — ott ahol a nép annak jelentőségét megismerte — a csemetenevelés, vagy a vetőmag beszerzésének költségein kívül pénzbe nem kerül, sőt a legtöbb esetben a műveltetőnek anyagi hasznot jelent, amely az előbb említettem kiadások fedezésére fordítható.

A földhözjuttatott nincstelen nép a köztesműveléssel kapcsolatos irtási, ültetési és csemeteápolási munkák elvégzésén felül — itteni példák mutatják — szívesen adja a termelt kápasznövények egyötöd, egyhatodát a munkáltatónak a földhasználatért.

A munkások némi gyakorlata és kellő ellenőrzés mellett a felújítás sikere biztos és ez feleslegessé tesz minden meddő kísérletezést.

Legfőbb előnye mégis az, hogy az így keletkezett, magról kelt, egészséges erdők a jövőbeli természetes felújításra alkalmassá válnak.

Mindezek után ismételten hangsúlyozom, hogy nem a természetes felújítás ellen írtam a mesterséges védelmében e sorokat, hanem rámutatván azokra a veszedelmekre, amelyeket a természetes felújítás tűzön-vízen át való erőszakolása te-

remthet, egyben meg akartam jelölni azokat a leggazdaságosabb módokat, amelyekkel ezek a veszélyek szerintem elháríthatók.

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. *Fogassy Gyula* nyugalmazott főerdőtanácsos, az OEE volt igazgató-választmányi tagja, a gr. Wenckheim f. borossebesi hitbizományi uradalom vezető erdőtisztje, f. é. április hó 12-én, életének 70-ik évében Tatán elhunyt. Ugyanott helyezték örök nyugalomra.

A megboldogult erdészeti közéletünknek egyik nagyrabecsült tagja volt, aki több életrevaló indítványával örököztette meg közérdekű működését is. A trianoni határok az ő eredménydús működésének is gátat vetettek, s talaját veszítve, a nem egy kartársunknak menedéket nyújtó Dunántúlon vélt uj otthont találni.

Draskovich József ny. m. kir. főerdőtanácsos, az OEE igazválasztmányának tagja, f. é. április hó 21-én, rövid szenvedés után, 60 éves korában Budapesten elhunyt. Hült tetemeit a farkasréti temető halottasházában április 24-én d. u. 3 órakor történt beszentelés után Magyaróvárra szállították.

A megboldogult szintén az átlagon túl kiemelkedő, kiváló, gyakorlati érzéssel megáldott szakember volt, aki már állami szolgálatában is elérte a Bükk-hegységi kincstári javadalmak erdőigazgatói tisztét, nyugalomba vonulása után pedig a magyaróvári gazdasági akadémián az „erdészettan” előadásával szolgálta az erdészet ügyét.

Visszatérőleg emlékezzünk meg még két nemrég elhunyt kiváló szaktársunkról, *Csupor István* hercegprimási uradalmi főerdőtanácsosról és *Somogyi Lajos* ny. miniszteri tanácsosról.

Csupor István erdészeti szolgálatát a közalapítványi uradalmaknál kezdte (1879.), csupán 1893-ban került a hercegprimási uradalomba.

Attól a naptól, amidőn *Csupor István* a 36,000 kat. holdnyi primási erdőbirtokok igazgatását átvette, legjobb szaktudásával, ernyedetlen szorgalommal és megértő lélekkel dolgozott az érseki

javadalom szolgálatában és a reábízott erdők üzemeinek kifejlesztésén. Nehéz viszonyok között vette azokat át, sok elavult és megcsontosodott nézetet kellett megdöntenie, még több tartahatatlán és káros szándékot leküzdenie, amíg a reábízott óriási erdőbirtok sorsát és kezelését az igazi helyes útra terelhette. És nem csüggedt el soha, mert mindenkor a jobb jövődőért munkálkodott. A háborúelőtti években már igen keveset hoztak az ilyen nehezen megközelíthető erdők, nem is említve, hogy a holt kézen lévő birtokokon a javadalmások nem egyszer megfélelkeznek az utódok sorsáról és érdekeiről. Nem is könnyű azt megértetni mindenkivel, különösen a türelmetlenkedőkkel, hogy az erdők jövődője egyben a nemzet jövődője is. De *Csupor* István mindvégig megmaradt a helyes úton és az ő következetes kitartása alapozta meg a háború után $\frac{1}{4}$ részben erőszakosan lesorvasztott primási erdőknek ma már egészen modern és megbízható üzemeit.

Nemcsak a szakmájában tekintély, de kiváló vadász és jó gazda is volt, ezért nemcsak szűkebb pályatársai, hanem a gazdasági kar is egyformán kegyelettel ápolják tiszteletreméltó emlékezetét.

1916-ban történt nyugdíjbamenetele alkalmával elismerésül a főerdőtanácsosi *cím*et nyerte ugyan, azonban erdőtanácsosi nyugdíjának *valorizálatlan* volta öreg napjaira a szószeros értelmében nyomorba taszította. Tragikuma volt még, hogy nyugdíjbamenetele alkalmával ősi birtokát eladva, egész vagyonát — mintegy 120,000 K-t hazafias érzülettel hadikölcsönbe fektette.

Egyik nagy érdeme, hogy az erdőgazdaság igazgatását a mezőgazdaság igazgatásától szétválasztotta, a másik érdeme, hogy az addig sarjerdő és tarvágásos szálerdőgazdaságról 1906-tól áttért a szálerdőgazdaságra, illetőleg a természetes felújításra. Ő volt az, aki beruházásokat (erdei vasútakat) létesített az uradalomban s ezzel kedvezőbb értékesítési lehetőségeket teremtett.

Sómoghy Lajos ny. miniszteri tanácsos 1884-ben a beszercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál kezdte szolgálatát, 1889-ben a a nyustyai m. kir. erdőgondnokság vezetője lett, ahonnan 1899-ben a segesvári m. kir. állami erdőhivatal élére került.

Érdemeinek javarésze ehhez a szolgálatához fűződik. A nagy-küküllői vármegyei kopárfásítások és vadpatakszabályozások öröközik meg legméltóbban emlékét.

1909-ben mint főerdőtanácsos a budapesti m. kir. állami erdőhivatal vezetésével bízott meg s ebben a működésében érte a legutolsó kitüntetése is (min. tan. cím és jelleg).

Béke hamvaikra.

Az Alföld Tiszavidéki Mezőgazdasági Kamara homoki nagygyűléséről. A kamara lelkes igazgatóját *dr. Gesztelyi Nagy Lászlót* dicséri az a sikerült gyűlés, melyet az *A. T. M. K.* f. é. április hó 24-én Kecskeméten tartott.

Nagyértékű felolvasásokat, felszólalásokat hallottunk az alföldi homokterületek megjavítása és hasznosítása érdekében, de általában az a benyomásunk, hogy ezúttal — nem egészen mások hibájából — jelentőség dolgában az utolsó helyre kerültünk. Azután a szédületes propaganda után, a mi az utóbbi évek törekvését jellemezte, szembeötlő volt a *szélcsend*, s a mi kis fuvalom mutatkozott is, az is az aktív szolgálaton kívül álló tényezők dicséretes igyekezetéhez fűződött.

A magunk részéről ezt a jelenséget kizárólag a vonatkozó törvény és végrehajtási utasítás meg nem felelő voltával magyarázhatjuk, ez alkalommal azonban erre nem terjeszkedhetünk ki.

Purghly Emil tartalmas elnöki megnyitója és *dr. Gesztelyi Nagy László* lendületes beszámolója után *Gyárfás József* m. kir. kísérletügyi főigazgató tatrott értékes felolvasást a gyenge homok és futóhomok szántók megjavításáról.

A futóhomok mozog és silány termőerővel bír. Okszerű talajművelés alá kell venni. Istállótrágyával, meg is kötjük, termőerejét is javítjuk. Viszont azért kevés az állatállomány, mert nincs takarmány. Műtrágyázás egyedül nem elégséges a homokon, s a homok vízfoghatóságát istállótrágya hiányában zöldtrágyázással (pillangósok: szöszös bükköny, nyúlszapuka stb.) emeljük. A homokon ugar nem kell. A nehézség e tekintetben abban rejlik, hogy ezeknek a homoki takarmánynövények magvait nem tudjuk beszerezni. A másik nehézség, hogy mindenféle javítást egyszerre kell alkalmazni, ehhez pedig sok pénz kell. A harmadik nehézség rávenni a gazdaközönséget a befektetésre, a gazdasági rendszer átgyúráására.

A gazda annak hisz, a mit lát, ennél fogva nagy szükség van a gyakorlati kísérletezésre, homokkísérleti telepek fokozatos berendezésére; felkutatandók a telepek, általános vizsgálat alá veendők a homokok, van-e bennük mész, káli stb. . . .; tanulmányozandók a homoki gazdaságok, az eredmények köztudatba jutását elő kell segíteni, végül gondoskodni kell olcsó műtrágyáról és olcsó hitelről.

Ezt követőleg *Dorner Béla* m. kir. gazdasági főigazgató tartott szellemes, élcekkal fűszerezett előadást a homoki mezők hasznosításáról és karbantartásáról. A trágyázás, zöldtrágyázás és műtrágyázás előnyeit ismertetve, egyedülállott a fásítás propagálásával. Ajánlotta a kosarazást, hengerezést, a nyugodtabb temperamentumú tarka marha tartását, rendszeres delettetést.

Kosinszky Viktor ny. m. kir. szőlészeti és borászati főfelügyelő tartalmas beszéd kíséretében mutatott rá a homoki szőlőkre

fontosságára. Itt is kísérleti telepekre van szükség! Rendkívül fontossággal bír a hegyközségi szervezet végrehajtása, a fogasztásiadó kedvezményének megoldása, a szőlészet és gyümölcsészet összekapcsolása. A szőlőművelésnél nagyon érezzük a fajtázás (selektálás) hiányát. Végül mindennekfelett fontosnak tartja a pénzügyi közigazgatás rendezését.

Valósággal felemelőleg hatott *Velics* István ny. m. kir. kerétszeti felügyelő előadása a homoki gyümölcsösök termelésbe hozásáról.

Ismeri az ország és külföld gyümölcseit, de határozottan állítja, hogy olyan pompás *zamatú* gyümölcs sehol sem terem mint a homokon. Mi pedig a legkülönfélébb exotikus gyümölcsöknek milliárdokat meghaladó behozatalával rontjuk kereskedelmi mérlegünket (narancs, banán, külföldi almák stb.) akkor, amikor a mi téli kalvil-almánknak a californiai-alma zamat tekintetében nyomába sem léphet.

Száz holdakra menő gyümölcsösöket telepített már a homokon (legutóbb Szabolcsban, most Kecskemét vidékén) s arra a rendkívül fontos tapasztalatra jött rá, hogy a homokon abszolút nincs szükség forgatásra. A gyümölcsfákat igen erősen megmetszve, a hajszálgyökerek megkurtítása mellett ülteti el agyagpéppel s kivétel nélkül igen szépen megerednek és fejlődnek. Ez pénzügyi szempontból fontos, amikor száz holdakat kell telepíteni.

Rendkívüli jelentőséggel bír a gyümölcsösök ápolása. Kecskeméten úgy rendezkedett be, hogy ezentúl bármelyik közeli gyümölcsös gondozását, permetezését el tudja vállalni, mert kertészeti üzeme (a kamaráé!) a legmodernebb gépekkel rendelkezik.

Kíváncsi az előadók összpontosítására, mert nem egy dolgot különféleképpen adnak elő. A kamarai telepen minden évben 30—40 embert fog kiképezni (egy év alatt) a gyümölcsfanevelés és ápolásban.

Az idő már kettő felé járt s a közönség közel állott a kimerüléshez, amikor *Kallivoda* Andor értékes felolvasása következett, amelyet egyébként lapunk másik helyén egyidejűleg egész terjedelmében közlünk.

Mindenesetre kíváncsi lett volna ezeket az értékes felolvasásokat és előadásokat valamiképpen megosztani, mert elvégre a legértékesebb dolgokat sem lehet kimerülten élvezni.

Ezután következtek csak a hozzászólások, amelyek általában azonos nyomokon jártak, mint az előadók. Hozzászóltak az előadásokhoz: *Grabner* Emil, *Székács* Elemér, aki a fajkiválasztást a búzatermelésre kevésbé alkalmás homokon is jónak látja kipróbálni, *Kovács* Béla, aki a zöldtrágyázás (csillagfürt, biborhere, szöszösbükköny) híve, *Dégen* Árpád, aki felemlíti, hogy csodál-

kozik azon, hogy vetőmag nem kapható akkor, amikor szöszbükkönyből tekintélyes exportunk van, mert Amerikában óriási keresetnek örvend.

Legányi Ödön felhívja a figyelmet arra, hogy Magdeburgban az állatnélküli gazdaságok rendszerét fogják tanulmányozni.

Az egyik gyakorlati erdőgazda a szalmázást (takarást) tartja a legkönnyebben keresztülvihetőnek.

Lovag *Floch-Reichersberg* nagy súlyt helyez az utaknak faszorokkal való szegélyezésére, szélfogók létesítésére. Egyfajtajú gyümölcsnek nagymennyiségben való termesztését ajánlja.

Ezt követte *Kiss* Ferenc ny. min. tanácsos felszólalása, amely egész terjedelmében emigyen szólt:

„A Duna—Tisza közötti sok ezer k. hold majdnem kopárnak mondható területnek beerdősítése átment már a köztudatba, mert ezen területeknek belterjesebb használhatósága csak a belőlük hiányzó szerves tápanyagokon mulik; amit az erdő lenne hivatva pótolni.

Ezen célt legjobban szolgálja a fekete fenyő telepítése s csak igen alárendelt szerep jut a nedvesebb, sovány homokrézleteken az erdei fenyőnek.

Meg kell azonban jegyezni, hogy *a talaj erdősítéssel való javításának elengedhetetlen feltétele a legszigorubb legeltetési tilalom.*

Másik fontos teendő a fanem megválasztásán kívül az ültetésnél alkalmazandó *kötélék.*

Régi úttörő szakemberek a homokon saját tapasztalataikon okulva, főleg az akácnál áttértek a ritkább ültetésre; mert arról győződtek meg, hogy a ritkább kötélék a szelek által okozható károkat számbavehetőleg nem nagyobbítja, ellenben a csemetéknek a nagyobb nőtérrel nyújtott több tápanyag és világosság az állomány fatömegének nagyságára és szerkezeti minőségére igen előnyös befolyást gyakorol, másrészt a vele járó alacsonyabb erdősítési költségeknek a vágható korig való kamatos kamattal számított összege a főhasználat értékét igen előnyösen emeli. A talajt kevésbé éli ki, legfontosabb azonban az, hogy a vágásforgó idejét a nőtér nagyobbításával jóval leshállíthatjuk.

Hogy a ritkább ültetés az állományok fatömegére minő befolyással van, egy pár tényleges adattal óhajtom megvilágítani.

Békés vármegyében gr. Wenckheim gerlai erdőbirtokán erőteljes búzatermő áradmány talajon mezőgazdasági köztes használatlaltal kocsányos tölgymakkról 95 cm. sor és 30 cm. fészkek távol-ság mellett felújított 30 éves erdőben, melynek áterdőlése csak a 16 éves korban kezdődött meg, k. holdankint találatott 92'7

m³ fa, az átlagos magasság 12·5 m., az átlagos mellmagassági átmérő 12 cm.

Örgróf Pallavicini Alfönz mindszen-algyöi birtokán hasonló minőségű talajon 1·5 m. sor és 1 m. csemetetávolság mellett mezőgazdasági köztes használatl 2 éves kocányos tölgy csemeték ültetésével telepített a szabályszerű időben gyérített 29 éves erdőben k. holdankint a fatömeg 162·5 m³ átlagos mellmagassági átmérő 18 cm, magassága pedig 15 méter volt.

Szeged szab. kir. város Kállay nevű erdejében, melyet jó homokterületen személyesen ültettem 2 éves kocányos tölgy-csemetékkel 1·5 m. sor és csemetetávolság mellett mezőgazdasági köztes használatl s kellő időben gyérítettem, 35 éves korban az itteni erdőhivatal vezetője által foganatosított igen pontos törzsenkinti felméréssel, igen pontos számítás alapján kholdankint 202 tkm. fa találtatott; átlagos mellmagassági átmérő 29·5 cm., átlagos magasság 22 méter, törzsek 16—18 méter magasságig ágtalanok.

Tehát a sűrű ültetés nemcsak a fatömeg rovasára történik, hanem a magassági növekedésére is, de igen figyelemreméltó gazdasági előnye a ritkább ültetésnek az is, hogy 20—25 százalékkal rövidebb idő alatt juthatunk a főhasználatl az erdősítéssel befektetett tőkéhez.

Fentiek alapján nem tartom helyesnek ez erdészeti hatóságok tanácsadását, sőt helyenkint azon rendelkezését, mely szerint a kiültetendő csemeték számát kholdankint 3840 darabtól 6000 darabig állapítja meg.

Ha figyelembe vesszük a gyökér nőterét, még nyilvánvalóbbá válik a sűrű ültetés hátránya. Bizonyítja ezt az általam 10 év óta végzett gyökértanulmányok adatai.

Ugyanis az 1 éves korban mezőgazdasági köztes használatl művelt területre kiültetett akác csemete 4 hónap alatt 312 cm. hosszú oldalgyökereket nevelt; a 3 éves korban kiültetett iskolázott fekete fenyőnek, a kiültetés második évében 112 cm., harmadik évben 150 cm., a 4 éves magról kelt kocányos tölgynek 114 cm. hosszú oldalgyökerekre volt szüksége a normális növekedéshez. Az akácnál tehát már az első évben messze túlhaladja a 150 cm. sor és 100 cm. csemetetáv mellett rendelkezésére álló nőteret, a fekete fenyő és tölgy szintén már a kiültetés utáni második évben túlhaladja a 125 cm. sor és 80 cm. csemetetáv melletti nőteret.

A gyérítésre tehát itt már 3—4 éves korban volna szükség; az így nyerhető anyagért pedig talán mégis felesleges a sűrű ültetés.

A sűrűn ültetők azt hangoztatják, hogy a természetet utánozzák, én is attól tanultam, amit tudok. De ha a természetből

akarunk tanulni, nem szabad az egészből egyes dolgokat kiszakítani s abból vonni le a tanulást, hanem mindig a jelenségek összegének mérlegeléséből lehet csak helyes következtetésekre jutni. Hiába alkalmazom a természet fajfenntartó ösztönéből következő sűrű magvetés alapján a sűrű ültetést, ha én nem tudom fenntartani az állományt az egyedkor határáig, hanem ennél igen jóval alacsonyabb korban használok ki. A kiválogatódásra pedig a csemetéről telepített erdőnél kevésbé van szükség, mert ezt a csemete osztályozásánál már elvégezhetem, a fajfenntartást pedig mesterséges eszközökkel biztosítom. A kihasználás korának gazdaságilag előnyös leszállítását a ritkább ültetéssel s a kellő időben való szakszerű gyéritéssel érhetjük csak el.

Én igazamnak az életbe való átültetéséhez a hivatalos hatalom erejével nem rendelkezem, hanem csak 4 évtizedes fáradtságos, nyílt szemmel végzett munkám tapasztalataiból leszűrt igazsággal támaszthatom alá az előbb elmondottakat.

Bennünket illetőleg érdeklődést váltott ki egyik erdőbirtokosnak felszólalása, aki azon panaszkodott, hogy az alföldfásítást adómentességet ígértek ugyan, de ez a kedvezmény illuzóriussá vált az átalányozás rendszerében. A szorgalmas felszólalók buzgalma a késő délutáni órákra tolta el az ünnepi ebéd idejét, amelyen hasonlóképen értékes szónoklatok hangzottak el.

Örömmel láttuk, hogy a *A. T. M. K.* az *alkotó* munka terére lépett, amihez egyfelől lelkes vezetőemberek és sok pénz kell. Úgy láttuk, mindkettőből elegendő áll rendelkezésükre.

Czillinger János.

A „Felsődunántúli Erdészeti és Vadászati Egyesület” május hó 3-án d. e. 11 órakor Győrött a Royal-szálloda gobelin termében *Véssei* Mihály miniszteri tanácsos, győri erdőigazgató, egyesületi I. alelnök elnöklete mellett rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen a meghívott Országos Erdészeti Egyesület képviselőjét *Schmid* Ernő hercegprímási főerdőtanácsos és *Zügn* Nándor Sopron szab. kir. város erdőmestere, a Tiszajobbparti Vármegyék Erdészeti Egyesületének képviselőjét *Roth* Gyula főiskolai tanár látták el. A Dél-dunántúli Erdészeti és Vadászati Egyesület meglehangú táviratban üdvözölte a közgyűlést.

A közgyűlés tárgysorozatának legfontosabb tárgya az új alapszabályok ismertetése és tárgyalása volt, amelyet a közgyűlés egyhangulag elfogadott és megbízta a Egyesület elnökségét, annak kormányhatósági jóváhagyás alá való terjesztésére.

Az egyesület belső életét érintő fontosabb eseményeket, *Barrois* Andor m. kir. erdőtanácsos, egyesületi titkár ismertette s azok letárgyalása után kiegészítést nyert a tisztikar, számvizsgálóbizottság és a választmány. Közfelkiáltással pénztárossá választotta a közgyűlés *Botos* Sándor m. kir. erdőmérnök kerületi

erdőrendező, rendes tagot, míg titkos szavazással, de ugyancsak egyhangúlag *Ürmösy* Andor m. kir. erdőszámvizsgáló, h. számvevőségi főnököt s vizsgálóbizottsági taggá *Vassányi* Mihály kano-nokrendi erdőtanácsost és *Kacsó* András m. kir. erdőtanácsost választmányi tagokká választotta.

Elhatározta továbbá a rendkívüli közgyűlés, hogy a rendes évi közgyűlést f. évben Győrött éspedig december havában, az ez irányban megbízott elnökség által az „Országos Erdészeti Egyesület” részéről megtartandó közgyűlésre való figyelemmel kitűzendő napon és helyen, a délutáni órákban akként fogja megtartani, hogy azt, családtagok és vendégek részvételével, társasvacsora kövesse.

A közgyűlés melyen 41-en vettek részt, a Royal-szálló éttermében kedélyes, baráti közös ebéd követte.

Az „Erdészeti Talajtan” kiadása. A gyakorlati erdőgazdák körében is rég nélkülözött szakkönyv kiadására van kilátásunk e nyáron. Ugyanis most vettük *Vági* István főiskolai tanár előzetes felhívását az előfizetésre, s reméljük, hogy a földművelésügyi kormány és szaktársaink áldozatkészsége lehetővé fogja tenni jeles professzorunk törekvését. A felhívás többek között emígy szól:

Könyvem, — mely már a legujabb kutatások és ismeretek tárgyalását is tartalmazza, — vázlatosan, főbb részeiben a következő tartalommal bír:

Rövid kőzet- és ásványtani rész (amennyiben a tárgyhoz tartozik).

A talaj keletkezése.

A talaj fizikája.

A talaj chemiája.

A talaj biológiája.

A talaj fizikai és chemiai vizsgálatai (különösen növényi tápanyagokra való tekintettel).

Talaj reactio.

A talajok mesterséges és természetes osztályozásai (e ponton belül érdemileg tárgyalva az egyes talajfajták, különösen a klíma hatása alatt előállott talajnemek).

Magától értetődik, hogy e munkával nemcsak a főiskola hallgató-ságára, de az érdeklődő szakközönségre is figyelemmel voltam, tekintettel arra, hogy a modern talajkutatási munkák alapján a talajtan a legutóbbi évek alatt sok oly jelentős ismerettel bővült, amelyeknek megismerése egyetlen egy erdőmérnök kartársamra, érdeklődő erdőbirtokosra, vagy erdészeti kérdésekkel foglalkozó más szakközözegekre sem lehet közömbös.

A mű ca. 300 oldalra fog terjedni, számos ábrával és fotografiával. Ára fűzve, jó fehérpapíron nyomva, előreláthatóan 12 pengő lesz.

Előzetes megrendelés — tekintettel a korlátolt számban való nyomásra — szükséges volna, miért is kérem a megrendelni szándékozókat,

hogy ebbeli szándékukat a mellékelt levelezőlap* kitöltése által címemre postán küldve hozzák tudomásomra.

Sopron, 1927. március havában.

Vági István,
főisk. r. tanár.

Beiratkozás a főiskolára. A soproni m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolába az 1927/28. tanév téli félévre szeptember hó első felében kell beiratkozni.

A főiskola első évfolyamára, vagyis először beiratkozni szándékozóknak felvételüket *augusztus hó 10-ig* kell a főiskola tanácsánál írásban kérelmezniök.

Az 1 P 60 f okmánybéllyeggel ellátott kérvényhez csatolandók :

- a) születési anyakönyvi kivonat ;
- b) gimnáziumi vagy reáliskolai érettségi bizonyítvány ;
- c) orvosi bizonyítvány, jól látó-, halló- és beszélőképességről és egészséges szervezetről ;
- d) hatósági bizonyítvány a szülők foglalkozásáról (állásáról) és vagyoni helyzetéről ;

e) azok, akik nem a felvétel évében tettek érettségi vizsgálatot, hatósági bizonyítvánnyal tartoznak igazolni, hogy az érettségi vizsgálat óta eltelt idő alatt mivel foglalkoztak s erkölcsi tekintetben feddhetetlen életmódot folytattak-e ?

A kérvényben világosan megemlítenő, hogy a folyamodó mely osztályra kéri felvételét (bánya-, fémkohó-, vaskohó- vagy erdőmérnöki osztály) ?

A folyamodók a felvételtől idejében értesíttetnek.

A szeptember havi végleges felvételnél (beiktatásnál) *a személyes jelentkezés* szükséges.

A tandíj félévenként 102 P. A vagyontalanságot igazoló köztisztviselők, valamint a vagyontalan özvegyek és menekültek gyermekei, úgyszintén a vagyontalan teljesen árvák, vagyontalan menekültek és legénységi állományba tartozó katonák, a megállapított tandíj felét fizetik, feltéve, hogy tanulmányaikat szabályszerűen végzik.

Egész vagy fél tandíjmentességben csak az az *igazolt szegény* folyamodó részesülhet, aki jelesen vagy jól érettnak találtatott. Azonkívül még beiktatási, beíratási, könyvtári és laboratóriumi stb. díj fizetendő. Az internátusba való felvételt szintén augusztus 10-ig kell a főiskola tanácsától *külön beadványban* kérni.

A kérvényhez csatolandók :

- a) leckekönyv, illetve az I. éves folyamodók részéről érettségi bizonyítvány másolata ;

b) szegénységi vagy vagyontalansági bizonyítvány ;

c) a rektori irodában átvehető „Kérdő-ív” kitöltve.

*Egyénenként szerző által szétküldve.

Minden felvett hallgatónak a szemeszter megkezdésekor rajzeszközökkel kell ellátva lennie.

A határidőn túl, vagyis augusztus hó 10-ike után beérkező, vagy kellően fel nem szerelt kérvények nem vétetnek figyelembe.

Elveszett erdőőri szakvizsgai bizonyítvány. Köz hírré teszem, hogy a Lovászpátona (Veszprém vármegye) születésű Vági József részére 1911. évi október hó 24. napján 16/1911. szám alatt az erdőőri szakvizsga letételéről kiállított eredeti bizonyítvány elveszvéen. ahelyett nevezett részére 1927. évi 1103/a. szám alatt az eredetivel egyenlő értékű hiteles másodlat adatott ki. Kelt Gödöllőn, 1927. évi május hó 4-én. *Ivanich*, m. kir. erdőigazgató.

Felolvasás az Egyetem-Barátok Egyesületében. A „Szegedi Napló“-ból értesülünk, hogy *Kiss Ferenc* ny. miniszteri tanácsos az E. B. E. természettudományi szakosztályának szakülésén „Megfigyelések a paizstetvek életéről“ tárgykörből rendkívül értékes felolvasást tartott. Az előadáshoz dr. *Farkas Béla*, dr. *Gelei József* és az elnöklő dr. *Gyórtfy István* is hozzászóltak, kiemelve azt a „megbecsülhetetlen értéket, melyet éppen a hosszú időközön keresztül folytatott megfigyelések az előadásban jelentenek“.

Gyakorlati Gazdalexikon címen a gazdák nagyhetére: az OMGE budapesti tenyészállatvásárlására jelent meg egy kétkötetes, 1300 oldalas gyakorlati mezőgazdasági szakmunka, *Mille Géza* győri gazdakamarai titkár szerkesztésében. A két hatalmas kötet számos műmelléklettel, igen sok képpel illusztrált, gondos és csinos kiállítású, békebeli vászonkötésű díszmunka, mely bármely könyvesboltban 44 pengőért vehető meg. De megrendelhető részletfizetésre is, úgy, hogy elsőízben 8 pengőt kell lefizetni és 6 hónapon át további 6 pengőt havonként. A megrendelést a szerkesztő: *Mille Géza*, Győr, Petőfi-tér 8. címre is lehet elküldeni.

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK az erdészeti szolgálat köréből

A m. kir. földművelésügyi miniszter az 1927. évi 41.620. számú rendeletét, amellyel *Szepessy* Artur m. kir. erdőtanácsost Békéscsabáról Visegrádra áthelyezte, hatályon kívül helyezte s egyidejűleg *Lux Jenő* m. kir. erdőmérnököt áthelyezte Gödöllőről Visegrádra és ideiglenesen megbízta őt az ottani m. kir. állami és koronauradalmi erdőhivatal vezetésével.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola személyzeti létszámába *viléz Bokor* Rezső főiskolai tanársegédet a növényteni tanszékhez a VIII. fizetési osztályba adjunktussá kinevezte.

Budapest, 1927. évi április hó.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

*

A magyar királyi földművelésügyi miniszter előterjesztésére a magyar királyi bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola tanári létszámában *Modrovich* Ferenc és *Lesenyi* Ferenc rendkívüli tanárokat rendszer tanárokká a VI. fizetési osztályba kinevezem.

Kelt Budapesten, 1927. évi április hó 14. napján.

Horthy s. k.

Mayer s. k.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter az állami erdőmérnökök összesített személyzeti létszámában *Szokol* András főerdőmérnöki címmel felruházott m. kir. erdőmérnököt a VIII. fizetési osztályba m. kir. főerdőmérnöké kinevezte.

Erdész, 35 éves, nős, kitűnő uradalmi referenciákkal, erdész, vadászat, főleg erdőtelepítés, termelt faanyag okszerű kihasználása, annak előnyös értékesítésében, fűrészben való feldolgozásában nagy gyakorlattal bír — állást keres. Szíves megkeresést kér a kiadóba „Bécsületes Munkaerő” jeligén. (5. I. 1.)

Máv. mellett készletezett 732 m³ tölgy haszonfa, 1 m³ cserszerszámfa, 16 m³ juhar, 15 m³ gyertyán és 93 m³ kőris haszonfa kisebb-nagyobb csoportokban felosztva, f. évi május hó 27-én alkútárgyalás útján eladásra kerül.

Bővebb felvilágosítást nyújt postabélyeg beküldése ellenében

a miskolci m. kir. erdőigazgatóság.

Az Erdészeti Lapok 1927. évi V. füzetének tartalma:

	Oldal
Dr. Darányi Ignác †	195
Bíró Zoltán: Az új erdőtörvény	197
Kallivoda Andor: Az Alföldfásítás kérdéséhez. (Felolvastatott az Alföld-Tiszavidéki Mezőgazd. Kamara homoki nagygyűlésén)	214
vitéz Bokor Rezső: A lombfák újabb veszedelmes betegsége	221
Orbán László: Nehány szó az erdő felújításáról	224
Különfélék: Halálozás. — Az Alföld—Tiszavidéki Mezőgazdasági Kamara homoki nagygyűléséről. — Kiss Ferenc ny. min. tanácsos előadása. — A Felsődunántúli Erdészeti és Vadászati Egyesület közgyűlése. — Az „Erdészeti Talajtan“ kiadása. — Beiratkozás a főiskolára. — Elveszett erdőőri szakvizsgái bizonyítvány. — Felolvasás az Egyetem-Barátok Egyesületében. — Gyakorlati Gazdalexikon	229
Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből	239
Hirdetések	I-II